

Stenogrammid

XIV Riigikogu, III Istungjärk, infotund

Kolmapäev, 12.02.2020, 12:00

Toimetatud

12:00 Infotund

1. 12:02 Sisejulgeolek

2. 12:15 Õiglase ülemineku mehhanism

3. 12:26 Miljoninõue riigi vastu

4. 12:37 Maal elamise toetamine

5. 12:45 Valitsuse seisukohad

6. 12:57 Välisteenistus

7. 13:04 Maamaks

8. 13:13 Valitsuse koostöö

9. 13:20 Rail Baltic

10. 13:32 Usaldusväärsus

11. 13:44 Kultuuripärandi hoidmine

12. 13:53 Kõrgharidus

12:00 Infotund

12:01 Esimees Henn Põlluaas

Tere päevast, austatud kolleegid! Austatud ministrid! Alustame oma igakolmapäevast infotundi ja kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohal on 46 Riigikogu liiget, puudub 55. Täna osalevad infotunnis järgmised valitsuse liikmed: siseminister Mart Helme peaministri ülesannetes, maaeluminister Arvo Aller ja välisminister Urmas Reinsalu. Kõigepealt saavad sõna eelnevalt registreerunud küsijad, kes saavad ka võimaluse täpsustava küsimuse esitamiseks, ja siis saab saalist küsida üks kõige nobedam Riigikogu liige. Küsimuse esitamiseks on aega kaks minutit – palun küsimus selle kahe minuti sisse ära mahutada! – ja vastamiseks on ministritel aega kolm minutit.

1. 12:02 Sisejulgeolek

12:02 Esimees Henn Põlluaas

Esimesena küsib Erkki Keldo ja vastab siseminister Mart Helme. Palun!

12:02 Erkki Keldo

Aitäh! Hea siseminister peaministri ülesannetes! Eestis on praegu absurdne olukord, kus julgeolekuasutused peavad võitlust vaenulikus mõjutustegevuses osalevate kanalitega, samas kui Eesti suurimas omaavalitsuses, pealinnas Tallinnas suunatakse maksumaksjate raha nendesamade kanalite rahastamiseks ja propaganda edastamiseks. Aasta tagasi valmis Riigikogu väliskomisjonil raport, mis juhtis muu hulgas tähelepanu vaenulike telekanalite kasutamisele Eestis. Samale probleemile on aastaid viidanud ka Eesti kaitsepolitsei ning mitmed eksperdid. PBK puhul on tegu telekanaliga, mis mängib olulist rolli Kremli suunatud info- ja mõjutuskampaaniates ning mis valede levitamisega ja teadlike inforünnakutega teenib laiemalt Kremli huve. Mida teeb aga keskerakondlik linnavalitsus?

Eelmisel aastal oli Tallinna toetus saadete ostmiseks PBK-s ca 540 000 eurot. Tänavu kasvas see toetus lausa järsult: 715 000 euron. Sellest ka minu küsimus. Kuidas teie siseministrina hindate Tallinna linna ja keskerakondlasest linnapea Mihhail Kõlvarti tegevust ning kuidas see mõjutab Eesti riigi julgeolekut? Ja kuidas me paistame oma liitlastele võitluses Vene propaganda vastu, kui meie enda pealinnas linnavalitsus nendeltsamadelt kanalitelt teenust tellib?

12:04 Siseminister Mart Helme

Aitäh! See pilt on mõnevõrra keerulisem, kui teie esseest võiks järeldada. Ja ma saan aru, et Reformierakond on Tallinnas valmis Eesti Konservatiivse Rahvaerakonnaga koostööd tegema, sest põhimõtteliselt oleme me väljendanud korduvalt seisukohti, et need Venemaa infokanalid, mis Balti riikides tegutsevad, võiksid olla Eestis suletud, nii nagu on seesuguseid samme astunud mõned meie lõunanaabrid. Nii et selles mõttes me oleme kindlasti sarnastel seisukohtadel.

Paraku peaks Eesti Vabariigi siseminister astuma väga drakoonilisi samme, et ühele kohalikule omavalitsusele dikteerida, kuidas nemad oma eelarvet kasutada saavad. Kui meie julgeolekuorganid on vettpidavalt tuvastanud julgeolekuohu Eestile nende konkreetsete kanalite puhul, mida te mainisite, siis peaksid need julgeolekuorganid ilmselt tegema Eesti Vabariigi valitsusele konkreetse, selgelt sõnastatud ja vormiliselt korrektselt fikseeritud ettepaneku, mida teha, et Eesti suurim omavalitsus ei telliks nendelt kanalitelt rohkem reklaami ega osaleks muul moel nende tegevuses. Minu andmetel seesuguseid korrektselt fikseeritud ettepanekuid julgeolekuasutustelt Vabariigi Valitsusele tulnud ei ole. Kuna meil on kohalikud omavalitsused autonoomsed, ei näe ma ka võimalust, et Siseministeerium sekkuks nende eelarvepoliitikasse ja nende suhetesse meediakanalitega, eriti veel arvestades seda, et Eestis on sõnavabadus. Aga põhimõtteliselt, lugupeetud rahvasaadik, meie erakond toetab seisukohta, et nende kanalite tegevus Eesti Vabariigi territooriumil peaks olema piiratud või koguni lausa keelatud.

12:06 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Erkki Keldo, täpsustav küsimus, palun!

12:06 Erkki Keldo

Aitäh! Te andsite ilusti hinnangu kanalile ja selle sisule, aga jätsite andmata hinnangu, mida te arvate linnavalitsuse käitumisest ja kuidas me oma liitlaste silmis sellisel juhul välja näeme. Aga lisaks ma tahan küsida selle kohta. Eelnevalt mainitud Tallinna linnapea Mihhail Kõlvart ütles ühes intervjuus, et EKRE ja Isamaaga valitsusse minek oli Keskerakonnale vajalik, sest tänu EKRE-le ja Isamaale suudetakse alles hoida venekeelne haridus, venekeelsed õppeasutused. Samas te enne valimisi ütlesite, et üleminek ühtsele eestikeelsele haridusele on üks EKRE olulisi lubadusi. Meeldiv oli kuulda, et te tahate oma lubadusi pidada, kuid viimasel hääletusel Tallinna Linnavolikogus, kus hääletati nimelt Tallinnas üleminekut ühtsele eestikeelsele haridusele, minu teada EKRE fraktsioon oli hääletuse ajal *in corpore* WC-s ja ei hääletanud selle poolt. Sellest tulenevalt küsin uuesti: palun andke hinnang Tallinna Linnavalitsuse tegevusele! Kas EKRE on oma lubadusest valijatele taganenud või ongi EKRE uus seisukoht venekeelse hariduse säilitamine Eestis, nii nagu linnapea Kõlvart intervjuus mainis?

12:08 Siseminister Mart Helme

Mis puutub Kõlvarti ütlustesse, siis Kõlvart on sõltumatu poliitiline figuur ja võib rääkida mida tahes. Meie oma valimislubadusi muutnud ei ole. Ma juhiaksin tähelepanu sellele, et Reformierakonna pikaajalise võimul oleku jooksul ei suudetud samuti minna üle täielikule eestikeelsele haridusele. Minna üle eestikeelsele valitsusele on teie valimislubadus samuti, nagu see on meie erakonna lubadus, mistõttu ma teen veel kord järelduse, et meil on tõesti kokkupuutepunkte ja tundub, et te olete valmis meiega koostööd tegema. Mul on selle üle väga hea meel, sest see tähendab seda, et teatud küsimustes on ilmselt võimalik saavutada vähemalt suurema osa siin saalis esindatud erakondade puhul poliitiline konsensus. Ja see on loomulikult tervitatav.

Mis puutub sellesse, mismoodi me oma liitlaste silmis välja näeme, siis väga raske on arvata, et mõne venekeelse kanali tegevus Eesti Vabariigi territooriumil või selle kanali levi Eesti Vabariigi territooriumil on faktor, mis mõjutab meie tegevust NATO-s või Euroopa Liidus või teistes rahvusvahelistes organisatsioonides, kus Eesti on väga selgetel positsioonidel. Ma ei näe siin küll mitte mingisugust probleemi. Ma külastasin äsja Ameerika Ühendriike ja kõigi nende arvukate kohtumiste jooksul, mis mul seal toimusid, ei puudutanud keegi kordagi vene telekanalite või Venemaa propaganda teemat. Küll oli

absoluutselt kõikidel kohtumistel päevakorras Hiina teema, 5G teema, Huawei teema ja meie muu julgeolekualane koostöö.

12:10 Esimees Henn Pölluas

Urmas Kruuse, palun!

12:10 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Me tegelikult vastavalt päevakorrale ootame teilt vastuseid kui peaministri kohusetäitjalt ja mitte kui erakonna esimehelt. Te olete Jüri Ratasega suhteliselt sarnasel positsioonil, kuigi tema on peaminister ja teie täna teda vaid asendate. Kui te rääkisite omavalitsuste autonoomiast, siis ühelt poolt on teil kindlasti õigus, et omavalitsused on oma tegevuses autonoomsed. Aga täna me kuuleme ka teie erakonnakaaslase vastuseid ja viimane teema, mis üles kerkis, on maamaks. Kohalikele omavalitsustele saadeti selge sõnum, et kui maa korraline hindamine toimub, siis ärge te lootke, et saate sellega kõvasti sissetulekut tõsta. Me paneme teile kindlasti päitsed pähe. Selline tegevus võib-olla ei ole päris kooskõlas.

Aga teie kui siseminister, kuidas teile tundub, kumb ühel hetkel on tähtsam, kas autonoomia või kogu riigi julgeolek? Kui me räägime Tallinna linnast, siis kindlasti sellise tegevuse mõju kogu Eesti julgeolekule on kindlasti suurem kui siis, kui samasugune asi toimuks ühes pisikeses vallas. Mis hinnangu te sellele annate? Kas te tahate väita, et teie selles probleemi ei näe, ka perspektiivis ei näe? Vahest te lihtsalt alahindate niisuguse pehme tegevuse mõju Eesti riigi julgeolekule? Kuidas te seda kommenteeriksite?

12:11 Siseminister Mart Helme

Ma kommenteerin seda niimoodi, et me oleme tõstatanud korduvalt nii koalitsiooniläbirääkimiste ajal kui ka koalitsioonis olles sellesama Vene telekanalite saadete Eestis levimise küsimuse. Oleme teinud ettepaneku need keelustada. Selles küsimuses ei ole valitsuses konsensust saavutatud. Me ilmselgelt ei hakka valitsust selle teema pärast lõhkuma. Kui meil oleks kõikides küsimustes ühesugused seisukohad, siis meil ei oleks valitsuses kolme erakonda. Meil on kolm erakonda, ja on kolm erakonda just sellepärast, et meil on paljudes küsimustes, näiteks eestikeelse hariduse küsimustes, venekeelsete telekanalite ja propaganda küsimustes, aga ka mitmetes muudes küsimustes täiesti erinevad seisukohad. Aga suuremas osas küsimustes on meil sarnased seisukohad või kokkulepitavad seisukohad ja seetõttu see valitsus tegutseb minu hinnangul produktiivselt ja laiali minna ei kavatse. Mis puutub julgeolekusse – no vaatame siin ringi, kas need PBK saated on tõepoolest Eesti julgeolekule nii laastavalt mõjunud, et meil riik ei funktsioneer, et me ei saa aru, mis on vale ja mis on tõde? Kas teie ei saa aru, kui Vene telekanalitest tuleb meie ajalugu moonutav informatsioon? Mina küll saan aru! Mina küll saan aru ja ma ei ole nõus selle informatsiooniga. Kui ma vaatan ükskõik missugust Vene telekanali – ärme räägime ainult sellest kanalist, meil on esindatud ka teised telekanalid, igasugused NTV-d ja RTR-id ja mis nad kõik on –, siis seal on ühel telekanalil niisugune saade nagu, kuidas see järjekord täpselt ongi, "Kreml. Putin. Novosti" või mis iganes. Ma vaatan, kuidas Putin räägib seal musta valgeks, räägib, kuidas poolakad päätsid valla teise maailmasõja. No kuulge, kas ma olen lollakas või, et ma peaksin seda uskuma? Ma ei usu seda! See jookseb mul mööda külgi maha, see on mõeldud nende sisetarvitamiseks. Poolakaid, leedukaid, lätlasi, eestlasi selline propaganda ei veena. Nii et võtame nüüd natukene hüsteeriatoone maha. Veel kord: me tahaksime need telekanalid kinni panna, me paneks kõikide Vene telekanalite transleerimise Eestis kinni, meie erakond paneks kõik kinni. Aga mul on tunne, et ka Reformierakond ei jaga päriselt seda seisukohta, olles tulnud välja arvamustega, et see pole võimalik, see on keeruline ega anna efekti. Kes siis nüüd paavstist usklikum on? Kas Reformierakond, kes esitab mulle praegu kiuslikke küsimusi, püüdes jätta muljet, nagu mina toetaks Vene propagandat ja venekeelset haridust? Ma ei toeta seda, meie erakond ei toeta seda, aga me anname endale aru, milline on reaalsus. Kujutame ette, et tekib uus koalitsioon. Ärme räägime osapooltest, kujutame ette, et ...

12:15 Esimees Henn Pölluas

Aitäh!

12:15 Siseminister Mart Helme

... siis täpselt samuti lepitakse kokku mingites küsimustes, millest osa lihtsalt pannakse kalevi alla. Nii on.

12:15 Esimees Henn Põlluaas

Ma tänan! Ma palun teid samamoodi nagu Riigikogu liikmeid, püsige aja raamides. See puudutab kõiki. Teema on loomulikult väga huvitav ja kõik tahaksid rohkem rääkida.

2. 12:15 Õiglase ülemineku mehhanism

12:15 Esimees Henn Põlluaas

Läheme järgmise küsimuse juurde, mille esitaja on Katri Raik ja vastab jälle siseminister Mart Helme. Palun!

12:15 Katri Raik

Lugupeetud eesistuja! Hea härra Helme! Küsin teie käest põlevkivisektori tuleviku kohta ja õiglase ülemineku kohta – selles võtmes, miks ei ole Vabariigi Valitsusel ühtset seisukohta. Ka selle kohta on Vabariigi Valitsuse liikmed esitanud erinevaid seisukohti: peaminister on siinsamas kõnetoolis öelnud, et Eesti energiapuuduse tagavad tulevikus Eesti läänerrannikul asuvad tuulikud, ja rahandusminister Martin Helme on väljendanud, et põlevkivisektorile tuleb anda võimalus veel võimalikult kaua kesta. Ma ei taha öelda, et meie, siin saalis istujad, ei saa aru, aga Ida-Viru inimesed ei saa aru. Miks ei ole valitsusel seisukohta? Ja minu küsimuse teine pool on see: kunas ühtne, läbipaistev ja ühtemoodi arusaadav seisukoht kujuneb?

12:16 Siseminister Mart Helme

Aitäh küsimuse eest! Ühtsed ja jagamatud seisukohad kujunevad läbirääkimiste tulemusena. Praegu on natukene liiga vara kusagile mingit kriipsu alla tõmmata. Ei ole ju selgust ka selle üleminekufondi suurus, selle üleminekufondi raha jagamise kriteeriumides. On täiesti selge, et see summa, mida Eesti puhul on mainitud – 125 miljonit –, on saiaraha. See ei ole tõsiselt võetav olukorras, kus me ei pea mitte ühe oma majanduse kandetala, vaid terve hulga oma majanduse kandetalasid kinni panema, ümber profileerima, inimesi koolitama, võib-olla ka aitama inimestel teistesse Eesti piirkondadesse elama asuda. Me ei tea praegu, kas kliimanetraalsuse eesmärki silmas pidades on võimalik põlevkivi edaspidi kasutada ka põlevkiviõli tootmiseks, nagu me oleme plaaninud. Meil ei ole selgust. See kõik on üsna ebamäärane, ja seda tegelikult ka Euroopa Komisjoni tasemel. Terve hulk riike on fossiilkütuste tootmise ja kasutamise osas veelgi haavatavam olukorras kui Eesti. Need on riigid, kus on oluliselt suurem rahvaarv, kus on oluliselt suurem tööstussektor – eelkõige on jutt Poolast muidugi –, ja nad on selles küsimuses praegu komisjoniga mitmes mõttes väga teravas vastasseisus. Seetõttu me ei saa öelda, et siin on kuskil kriips alla tõmmatud ning Eesti Vabariigi valitsusel peaks selles olukorras olema juba lõplik ja asjaosalisi rahuldav või asjaosalistele kindlat perspektiivi ette manav seisukoht. Seda lihtsalt praegu ei ole. Ja seda praegu ka ei tule. See, et meil on eri osapooltel erinevad nägemused, on minu arvates hea. See on vaidluse aluseks ja Eesti seisukohtade kujundamise aluseks, et me lõpuks läbirääkimistel Euroopa Komisjoniga saavutaksime Eestile maksimaalselt hea tulemuse.

12:19 Esimees Henn Põlluaas

Katri Raik, palun täpsustav küsimus!

12:19 Katri Raik

Enne täpsustavat küsimust ma ei saa jätta ütlemata, et te justkui hirmutate inimesi, et nad peavad Ida-Virumaalt ära kolima. Just möödunud nädalavahetusel sai avalikuks Tartu ja Narva inimeste arvamusi kajastav Statistikaameti uuring, mis kinnitas, et Narvas elavad inimesed on väga rahul sellega, et nad elavad Narvas – nad on sama rahul, kui on Tartu inimesed, et nad elavad Tartus. Minul oli selle uuringu tulemuste üle väga hea meel.

Minu täpsustav küsimus on aga see. Küllap valitsus on arutanud õiglase ülemineku fondi puutuvat. Te nimetasite 125 miljonit, aga tegelikult on see summa siiski suurem: koos omafinantseeringu ja sotsiaalfondist ja regionaalfondist tuleva rahaga on see veidi üle 500 miljoni. Kas teie või valitsuse

arvates on selle raha puhul abikõlblik piirkond ainult Ida-Virumaa või laiemalt Eesti? Ehk teisisõnu: kas õiglase ülemineku fondi raha jääb Ida-Virumaale või tuleb seda jagada Kagu-Eestiga?

12:20 Siseminister Mart Helme

Veel kord: meil ei ole kuskil mingit kivisse raiutud otsust. Kui te ütlete, et Ida-Virumaa inimesed ei peaks sealt ära kolima, siis alles hiljuti, mõned päevad tagasi õnnestus mul põgusalt tutvuda arenguseire fondi – või mis iganes selle asutuse nimi on – analüüsiga, mis ütleb, et kinnisvara omandamine on tulevikku silmas pidades kontraproduktiivne käitumisviis, kuna tulevikumajandus saab olema tänu uute tehnoloogiate tungimisele kõikidesse elusfääridesse kogu elu sedavõrd muutev, et inimesed peavad paratamatult hakkama ühest kohast teise kolima, minema sinna, kuhu töökohad tekkivad, ja lahkuma sealt, kust töökohad kaovad. Inimeste mobiilsust ei saa hakata takistama kinnisvara omamine kohtades, mis võisid olla omal ajal majanduse seisukohast perspektiivsed, aga mis uute tehnoloogiate ja ka kliimaneutraalsuse taotlemise ajal on muutunud ebaperspektiivseks.

Kui te küsite minu ja meie erakonna seisukohta, siis meie ei ole erinevalt teist kliimahullud. Te olete ilmselt teatud skisofreenilises olukorras, kui te ütlete, et toimub massiivne ja kiire kliima soojenemine, Eesti peab minema üle kliimaneutraalsele majandusele, see nõuab tohutuid investeeringuid jne. Meie ei jaga seda, meie ei arva, et 20 aasta pärast, kui me praegu ei astu mingisuguseid väga radikaalseid samme Eestis, siis Eesti rahvas sureb välja, sellepärast et ei ole enam puhast õhku ja puhast vett. Me ei arva, et see nii on. Kindlasti ei ole ja kindlasti ei ole ka Eesti see riik, mis planeedi kliima lõplikult hukka ajab. Küll aga me arvame, et meie kui riigi ja meie kui valitsuse kohus on tagada inimestele sujuv üleminek ilma sotsiaalsete kataklüsmideta. Ja kui Euroopa Komisjoni läbirääkimistel esitatakse meile kõrgendatud nõudeid seoses kliimaneutraalsusega, siis me ütleme selle peale: aga siis makske, sõbrad! Siis makske, ja makske rohkem, sest see raha, mida te meile praegu pakute, ei ole piisav!

12:22 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

12:22 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Ma tuletan teile meelde, et te olete praegu selles puldis valitsusjuht. Te olete mitmendat vooru vastanud kui parteijuht või ärimees, ja kliimateema puhul kui ärimees, kellelt võetakse raha ära ja kellele see tuleb tagasi anda. Kes teie valitsuses vastutab tasakaalustava sõnumi eest? Ma kuulasin ka teie keskkonnaministrit ja mõtlesin, et huvitav, ta mitu korda kritiseeris keskkonnaaktiviste, mitu korda kurtis majandusprobleemide üle, aga mitte kordagi – see oli üks teleesinemine, pikem intervjuu – ei kuulnud temalt, et tegelikult kliima ei ole asi iseeneses, et inimkond ei ole kliima ohver, vaid kliima on inimkonna ohver ja inimkond saab selle kõik endale kaela. Ta saab kaela sõjad, migratsiooni, elukeskkonna hävinemise ja elatustaseme kukkumise, kui ta ei tegutse. Öelge, kes teie valitsuses räägib natukene ka sedapidi juttu ärimehe jutu asemel.

12:24 Siseminister Mart Helme

Ma nüüd küll päris täpselt ei saanud selle küsimuse sisust aru. Mina ei ole ärimees. Jah, ma olen elus natukene äriga ka tegelenud, aga põhimõtteliselt ma ei ole ärimees. Ma olen selle kohta öelnud, et ma ei armasta raha nii palju, et ma tahaksin sellega abielluda. Kõigil meil on raha muidugi elamiseks vaja. Aga vaadake, siin pole meil tegemist mitte ainult äriga, vaid siin on tegemist ikkagi eelkõige meie inimestega. Veel kord: kui meil on koalitsioon, mis koosneb erinevatest osapooltest, siis ei saa eeldada, et kõik osapooled on kõikides küsimustes sada protsenti ühte meelt. Ka kliimaküsimuses me ei ole sada protsenti ühte meelt. Küll oleme ühte meelt selles, et loodust tuleb hoida ja majandus peab olema võimalikult vähe looduskeskkonda kahjustav nii lühiajalises kui ka pikaajalises perspektiivis. Samal ajal tuleb silmas pidada seda, et meie majandusharud saaksid sellega kohaneda ega peaks kokku kukkuma. See on ka omanike õigustatud ootus riigile ja valitsusele.

Me juba näeme, kuidas ühes, teises ja kolmandas sektoris ähvardatakse riiki kahjutasu nõudmisega, kui peaks tõepoolest astutama samme, mis muudavad juba tehtud ja tihtipeale väga suurtes summates tehtud investeeringud mõttetuks. Sisuliselt tähendab see seda, et me piirame vaba turumajandust. Aga ma arvan, et siin saalis peaksid kõik inimesed olema vaba turumajanduse pooldajad. Võib-olla ma eksin, aga ma siiski eeldan ja loodan seda, et siin saalis ei istu padukommunistid, Bernie Sandersi sarnased, kes tahaks kõik ära reguleerida, ära keelata ja inimestele täpselt öelda, mida nad tohivad ja mida nad ei

tohi, sealhulgas äris. Ma usun ja eeldan siiski, et Eesti majandusliku edu ja sellest tuleneva sotsiaalse edu võti on vaba ettevõtlus. Siin tuleb edasi liikuda tasakaalustatult. Ja ma arvan, et sellest seisukohast jällegi on hea, kui valitsuses on erinevaid seisukohti, sest vaidlustes, nagu ütlesid juba vanad kreeklased, sünnib tõde. Ja nendes vaidlustes loodetavasti õnnestub meil leida tasakaalupunkt, mis aitab kujunenud olukorras ettevõtjatel nii edasi minna, et on välditud sotsiaalsed vapustused ja tagatud ka see, et looduskeskkond ei kahjustu edaspidi.

12:26 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. 12:26 Miljoninõue riigi vastu

12:26 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsib Jürgen Ligi, vastab minister Mart Helme. Palun!

12:27 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Ma taas palun vastata valitsuse nimel, mitte EKRE nimel. Selle valitsuse üks suuri lahinguid Eesti riigi vastu on Aidus. Teie rahandusminister isegi korraldab koosolekuid, kus survestab riiklikku järelevalvet, ta ähvardab Eesti riiki, ma ei tea, 125-miljonilise kahjunõudega Aiduga seoses. Ta ütleb, et riik peedistab – selle pärast ta teeb seda kõike, et riik peedistab ettevõtjaid. Ta on saatnud oma nõuniku dramaatilist pressikonverentsi pidama Eesti riigi siunamiseks ja lasknud tal öelda, et ta tegelikult tahaks, et riigil ei oleks sentigi selleks, et ettevõtjate vastu kohtus käia. Kuidas selle lahinguga praegu on? Kui edukas see on olnud? Kas te olete riiki alistamas?

12:28 Siseminister Mart Helme

Tegelikult on nüüd vaja natuke laiemalt seda asja vaadata. Nii nagu ma ka eelmise teema puhul mainisin, ettevõtjad on mures, et riigi poliitika, mida paljuskii dikteeritakse väljastpoolt Eesti Vabariiki seoses sellega, et me oleme rahvusvahelises konstellatsioonis, kus me loomulikult tahame olla. Palun mulle mitte omistada jälle mingisuguseid tagamõtteid, nagu ma tahaksin öelda, et Eesti peab olema kuldse isolatsioonis. Aga see tähendab seda, et meil on tõepoolest aeg-ajalt konfliktolukordi. Ja nendes konfliktolukordades võib tekkida selline tulem, et ettevõtjad, kes ei ole rahul, kes leiavad, et riik on käitunud nende suhtes hoolimatult, ähvardavad riiki kahjunõuetega. Niisugustel teemadel on viimasel ajal üles astunud VKG ehk Viru Keemia Grupp, apteegiäriees Margus Linnamäe ja ka Sõnajalgade tandem. Ja mida siis valitsus selle kohta saab öelda? Valitsus saab selle kohta öelda seda, et kui meil on tegemist riigi julgeoleku tagamisega, siis me peame kahtlemata seda aspekti prioriteetsena silmas pidama. Samas ma arvan, et kõik siin saalis ütlevad, et Eesti on õigusriik, ettevõtjatel on õigus pöörduda kohtu poole, kui nad leiavad, et neid on ebaõiglaselt koheldud ja neile on tekitatud majanduslikku kahju. Siin ei ole mitte midagi vaielda. Kui ettevõtjad otsustavad kohtusse minna, siis neil on selleks õigus, ja riik läheb kohtusse ja vaidleb nendega. Ma ei näe siin probleemi.

12:30 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, täpsustav küsimus, palun!

12:30 Jürgen Ligi

Aitäh! Mina näen probleemi küll. Ettevõtjatel on loomulikult õigus käia kohtus ja loomulikult ajab igasugune riiklik järelevalve ja riiklik huvi närvi, kui on vaja oma ettevõtlust edendada. Aga mina küsin tegelikult selle kohta, miks valitsus riigiga võitleb. Ja ma küsisin teilt, kui kaugel see lahing praegu on. Võin teile vihjeks öelda, et riik mitte ei ole taandunud valitsuse ees, vaid vastupidi, Sõnajalad on oma hagist loobunud ja riik on esitanud uued nõudmised. Kuidas te nüüd hindate seda protsessi, kus valitsus oma riigiga võitles, teda sõimas, teda mõnitas – viimati siin kaks nädalat tagasi arupärimisele vastates rahandusminister süüdistas riiki? Aga need ettevõtjad, kes justkui on kannatajad, pole mitte ainult loobunud oma nõudmisest, vaid saanud uued nõudmised riigi poolt. Kuidas te seda lahingut ja oma ministri käitumist tagantjärele hindate?

12:31 Siseminister Mart Helme

Meie ministri käitumine on igati adekvaatne. Kui me vaatame seda, kust need probleemid pärinevad, siis näeme, et need probleemid pärinevad pikaajalistest protsessidest, mis algasid ammu enne selle valitsuse ametisse astumist. See valitsus praegu tegeleb viljade noppimisega. Õied olid apteegireformi puhul, nagu me teame, juba viis aastat tagasi. Aidu tuulepargi vaidlus – ma mäletan seda ka riigikaitsekomisjoni liikmena eelmises Riigikogu koosseisus – algas vähemalt neli aastat tagasi. Me ei olnud siis valitsuses, me ei saanud siis opositsiooni väikese erakonnana neid protsesse olulisel määral mõjutada. Oma arvamust saime vaid siin ja seal avaldada. Nii et praegu me tegeleme n-ö kujunenud olukordades lahenduste otsimisega. Lahendust me püüame leida sel moel, et riik ei peaks maksma kinni kahjunõudeid, aga samal ajal oleks tagatud riigi julgeolek, nii nagu see on nende tuulikute puhul. Ja lõppude lõpuks veel kord: kohus otsustab, kui suurel määral on ettevõtjad rikkunud lepingutingimusi, kui suurel määral on rikkunud omapoolseid kohustusi riik. Ma kujutan ette, et kui kohtuvaidlused algavad, siis saavad need olema väga pikad, väga keerulised, sest riigisaladusse puutuv tuleb ilmselt aeg-ajalt läbi arutada mitte ainult suletud istungitel, vaid ka n-ö turvaruumides. Me tahaksime iga hinna eest neid kohtuvaidlusi ära hoida, aga loomulikult me ei saa viimast sõna öelda. Viimane sõna jääb ilmselt nii mõneski küsimuses ettevõtjatele.

12:33 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

12:33 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kuigi ettevõtlusvabadus on kindlasti üks alus selleks, et riigi majandus ja inimeste sissetulekud kasvaksid ja jõukus kasvaks, me kõik kodanikena ja ka ettevõtjatena peame arvestama seda, et riigi julgeolek ja turvalisus on ülim. See on ülim selles mõttes, et sellega ei tohi mängida. Ja samuti ei tohi ükski Vabariigi Valitsus mängida sellega, et hakkab iseendale jalga tulistama. Aidu tuulepargi näide võib-olla on selge näide selle kohta, et valitsuse liikmed, vähemalt osa nendest, üritasid endale jalga tulistada ja unustasid ära rolli, mis on selles ametis peamine. Ettevõtja enda tegevus on näidanud, et ta on oma nõudest loobunud, riik aga on jäänud oma nõudmistes julgeoleku kontekstis selgelt kindlaks.

Aga kuidas te suhtute sellesse, kui riigi teenistuses olevad inimesed – eriti praeguses valitsuses teie erakonna liikmed – sekkuvad teistesse valdkondadesse ja hakkavad seda tehes riiki selgelt siunama? Neid näiteid mainis eelkõneleja ja need olid seotud tuulepargiga, aga sama oleme näinud ka maaelus ja kalanduses. Kersti Kracht oli ühel koosolekul selgelt väga negatiivselt meelestatud, ei saanud aru, mis positsioonil ta on. Mis te arvate, kas selline käitumine on lubatav? Ja te viitasite siin apteegireformile ja sellele, et te olete esitanud eelnõu. Mida teie arvates ettevõtja riigi käest hakkab nõudma, kui viis aastat on olnud ette teada, et see seadus jõustub?

12:35 Siseminister Mart Helme

Veel kord: need probleemid ei ole tekkinud täna, need probleemid on tekkinud ammu. Need probleemid on tekkinud teiste valitsuste ajal, valitsuste ajal, mille koosseisu kuulus ka Reformierakond. Praegu me sisuliselt tegeleme pika aja jooksul kujunenud probleemide lahendamisega. Need on nii puntrasse ja sõlme läinud, et ei olegi võimalik ausalt öeldes paljudel puhkudel öelda, kelle valdkonda üks või teine küsimus täpselt kuulub. Siin on sidevaldkond, mis on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kompetentsis, siin on julgeolekuvaldkond, mis on Kaitseministeeriumi hallata, siin on seaduste rikkumine ja selle eest vastutusele võtmine, mis on Siseministeeriumi valdkond. Siis on Justiitsministeeriumi valdkond: seadusandlus, kohalike omavalitsuste väljaantud lubade mittetäitmise, rikkumise küsimused. Öelda, et keegi sekkub kellegi valdkonda – no ausalt öeldes ma ei saa üldse aru. See on nii üle välja valgunud asi, et ei ole võimalik tõmmata sirget joont ja öelda, et siit, seda sirget joont mööda kõnnib ainult see minister või see ametnik.

Peale selle ma tuletaks teile meelde ka seda, et alles äsja oli siin arutusel ja mulle tuleb ka ilmselt küsimus teemal, mis tegelikult peaks olema hoopiski minu kõrval istuva välisministri teema. See on välisteenistus. Alles äsja oli meil juttu sellest, et kõik ametnikud on nii sõltumatud ja nii vägevad inimesed, et neil on õigus oma arvamuseks. Vaadake, kõik ministrid on ka nii vägevad ja sõltumatud inimesed, et neil on õigus oma arvamuseks ja oma arvamuse avaldamiseks nii avalikkuses kui valitsuse

sees, seda ka oma koalitsioonipartnerite vahelistes vestlustes ja vaidlustes. Nii et ma ei näe siin küll kusagil mingisugust volituste ületamist ja riigi seaduste rikkumist. Seda lihtsalt ei ole.

12:37 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. 12:37 Maal elamise toetamine

12:37 Esimees Henn Pöllumaas

Jõuame küsimuse nr 4 juurde, mille esitab Lauri Läänemets ja vastab maaeluminister Arvo Aller. Palun!

12:38 Lauri Läänemets

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Meil on teiega sama eesmärk: et maal oleks elu, et inimesed saaksid sinna kolida, kui nad tahavad maal elada. Ja mitte ainult kolida – tegelikult on ju probleem selles, et praegu on raske pankadelt laenu saada, et näiteks oma kortermaja või oma eramaja renoveerida. Eelmine minister, teie eelkäija, on öelnud ja ka teie olete öelnud, et teil on plaan MES-i kaudu 100 miljonit eurot eraldada maal elamise edendamiseks. Mind huvitab see, et te olete öelnud, et see tuleb välisvahenditest, Euroopa Liidu eelarvest. Olge hea, öelge, millisest Euroopa Liidu fondist see täpsemalt tuleb – kas see on põllumajandusfond, ühtekuuluvuspoliitika fond või kust kohast see raha täpsemalt tuleb?

12:39 Maaeluminister Arvo Aller

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest, eelmine maaeluminister algatas sellise programmi nagu "Maale elama!" ehk tagasirände programmi. Eelmine reede toimus MES-i nõukogu koosolek, kus sai strateegia täpsustatud, ja see nädal peaks see kinnitama. Programm "Maale elama!" on ümber nimetatud programmiks "Kodu maale!". Seega mitte ainult maale tulijad, vaid ka maal olijad saaksid selle abil oma eluaset ja muud kinnisvara parandada. Selleks kaasatakse valitsuse kaudu, riigieelarve kaudu laenuraha. Kust see raha konkreetset tuleb? See ei tule ühegi maaeluprogrammi raames, see eraldatakse riigi eelarvestrateegia alusel. Riigieelarvest on võimalik Maaelu Edendamise Sihtasutusele neid vahendeid lisada.

12:40 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Lauri Läänemets, täpsustav küsimus, palun!

12:40 Lauri Läänemets

Väga hea ja õige suund, ütlen ma selle kohta. Aga äkki te saaksite ikkagi täpsustada? Riigi eelarvestrateegia puhul on ju lõpuks teada, kust kohast see raha tuleb: kas see on Eesti maksumaksja raha või Euroopa Liidu mõne fondi raha. Kas see on selge? Ja äkki te saate ka seda öelda, millal te plaanite seda programmi alustada, mis aastal? Palun täpsustage, kas tegemist on Euroopa Liidu rahaga, nagu te olete või vähemalt teie eelkäija on varem välja öelnud. Kui see on Euroopa Liidu raha, siis mis fondist see võiks tulla?

12:40 Maaeluminister Arvo Aller

Mis fondist see tuleb? Ütleme nii, et riigi eelarvestrateegiaga seoses me arutame võimalikud rahastamismudelid läbi. Kas see raha tuleb Euroopa Liidust? Ma ei ole selles nii kindel. Me saame MES-i kaudu suunata finantsvahendeid investeringuteks, kuid maal elamise soodustamiseks on täiesti eraldi programm ja see tuleb täiesti eraldi sihtsuunitlusega. Kas riik võtab selle jaoks laenu või me leiame vahendid riigieelarvest, see on juba läbirääkimiste küsimus. Me arutame seda valitsuses ja jõuame varsti valitsuskabinetti täpsema struktuuri ja täpsemate tegevustega. Siis saab seda öelda. Aga mis fondist see tuleb? Fondidele pole numbraid külge kirjutatud, on see 10 miljonit, 100 miljonit, 500 miljonit. Hetkel ma seda ei oska öelda. (Midagi hõigatakse saalist.) Ma ei kuulnud algust. Küsimuse esimene pool või? Millal alustame? On kinnitatud strateegia, et püüame alustada nii kiiresti, kui saab. Kui meil raha on, siis ma usun, et 2021. aastal on võib-olla võimalik mingeid esimesi samme teha.

12:42 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

12:42 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Võib-olla värske ja edasipüüdliku ministrina ei ole te riigi eelarvestrateegiaga kursis. Kui te neid numbraid vaatate, siis peaksite ju mõistma, et riigi eelarvestrateegiasse on joonistatud päris piisavalt õhku, millele täna tegelikult katet ei ole. Alles me kuulsime siin saalis, et teederaha on vähenenud, et kohalike teede hoolduseks on raske katet leida ja et riik soovib tegelikult palju teid kohalikele omavalitsustele üle anda. Selletõttu on mul jätkuküsimus hea kolleegi küsimusele. Vähemalt täna teada olevalt ei ole võimalik Euroopa Liidu fondidest sellise programmi jaoks raha nii suurtes summades suunata. Me ju räägime nn sammastest ja maaelu arengukavaga seotud perspektiivist. Nii tekib küsimus, kust see raha, see 100 miljonit riigieelarvesse ikkagi tekib ja mis aastal see eelarvestrateegiasse sisse kirjutatakse. Et teid võib-olla natuke aidata, ütlen, et osa tegevusi on valitsus kirjutanud aastatesse, mis ei hõlma nn nelja aasta perioodi ehk jääb järgmiste valitsuste teha. Aga avalikkusele üritatakse jätta muljet, et sellega tegeletakse. Kas te olete seda ka rahandusministriga arutanud, kunas täpsemalt ja kust see raha võiks ikkagi tulla? Kavas on erinevaid investeeringuid, mida meie arvates on tegelikult lihtsalt edasi lükatud, ja raha selleks ei ole.

12:44 Maaeluminister Arvo Aller

Aitäh täpsustava küsimuse eest! Jah, 100 miljonit on paika pandud pika perspektiiviga. "Maale elama!" ehk "Kodu maale!" programm on perspektiiviga viis aastat, iga aasta eraldatakse 10 miljonit ehk kokku suurusjärgus 50 miljonit. Kas seda kulub 50 miljonit, see sõltub kõik nõudlusest. Hakkame kuskilt peale, esimese investeeringuga me riigieelarvet tasakaalust välja ei vii. Sellega saame luua eeldused maal elajatele ja maale kolijatele. Kümne aasta perspektiiv on jah pikk aeg, see tähendab ka järgmisi valitsusi. Meie võtame esmalt, ma usun, vastutuse sellega tegelema hakata ja kui me suudame selle käivitada, siis see on minu arvates väga suur ja positiivne samm, mis innustab ka järgmisi valitsusi.

12:45 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. 12:45 Valitsuse seisukohad

12:45 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsib Urve Tiidus ja vastab minister Mart Helme. Palun!

12:45 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Teoreetiliselt on inimestel apteekidega väga lihtne suhe. Kui tervis on korras, poleks neid justkui vajagi, vastupidisel juhul, haiguste ennetamiseks ja ravimiseks olgu nad abivajajale lähedal, kõik tarvilikud rohud soodsa hinnaga olemas ning professionaalne nõuandja ka käepärast. Mõistlik soov ju! Viimasel ajal, mõni kuu enne apteegireformi toimuma hakkamist 1. aprillil on selgeks saanud, et praktikas on kõik keerulisem. Olgu selle olukorra ilmestamiseks kas või valitsuse ühe liikme hinnang vallandunud debattidele: tohuvabohu. Kas võrdlus vana testamendi kaosega just kõige täpsem on, kuid koalitsiooniliikmete seas pole apteegireformi suhtes üksmeelt. See paistab välja ka valitsuspartnerite seisukohtades. Olgu selle näiteks homme parlamendi sotsiaalkomisjonis arutusele tulevad n-ö viimase minuti elnõud, millega apteegireformi tahetakse veelgi muuta ja mille seas on ka teie erakonna saadikute algatus. Sotsiaalminister Tanel Kiigi tulevik on apteegireformi tõttu ebakindel. Tema esitatud idee viia reform ellu etapiviisiliselt ei saanud toetust ei kolleegidelt valitsuses ega oma erakonna juhitud sotsiaalkomisjonilt. Ja nagu sellest veel vähe oleks, ähvardatakse valitsust väidetavalt suure Eesti riigile esitatava kahjunõudega sundvõõrandamise eest. Kahjunõudega võib lagedale tulla laia haardega ravimiettevõtja, kes annab apteegireformi jõustudes oma apteegid küll tasuta proviisoritele – ta on seda juba teinud –, kuid sellel olevat hind. Kuna te olete siin täna kahes rollis, valitsuse liige ja peaministri kohusetäitja, siis küsin,

kuidas teie arvates tuleb see ebakindel olukord lahendada. Mis soovitus peaminister Ratas on teile sellel teemal vastamiseks andnud? Ja küsin ka otse: kas mingisugune konsensus on võimalik.

12:47 Siseminister Mart Helme

Konsensus on alati võimalik, iseküsimus, kas see saavutatakse. Kui te puudutate nüüd apteegireformi, siis me oleme olukorras, kus koalitsioonis käivad sel teemal aktiivsed läbirääkimised. Me püüame saavutada koalitsioonipartnerite toetust oma eelnõule. Arvan, et me oleme sel teel ka mõnevõrra edasi liikunud. Täna oli üks arutelu hommikul.

Millega lõpeb konsensuse otsing? Seda ma praegu ei julge ennustada, aga meie seisukoht on väga selge: eelnõu, mis viis aastat tagasi Riigikogus heaks kiideti, on sisuliselt vaba ettevõtluse vaenulik, on vaba ettevõtlust ründav, on inimestelt riigi voluntaristlikku jõudu kasutades nendele kuuluvaid varasid ära võttev ja ettevõtlusõigust ahistav. Sisuliselt on see varade sundvõõrandamist ette nägev eelnõu ja sellist eelnõu me ei toeta. Sellist nn reformi ma julgen isegi võrrelda nõukogudeaegse sõjakommunismiga. Eesti Konservatiivne Rahvaerakond seda sõjakommunistlikku nn reformi ei toeta, varade sundümberjagamist ei toeta. Inimesed on ärid üles ehitanud, sinna investeringuid teinud, me ei toeta nende õigustatud ootuste petmist. Kui suurel määral me leiame toetust oma koalitsioonipartneritelt, see selgub lähima aja jooksul.

12:49 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Urmas Kruuse, palun! Urve Tiidus jõudis ka nupule vajutada, nii et palun täpsustav küsimus, Urve Tiidus!

12:49 Urve Tiidus

Aitäh! Minu viga, jäin hiljaks. Veel mõned päevad tagasi oli meil reformi nõuetele vastavaid apteeke 181 ja mittevastavaid 317. Täna võib see number muutunud olla. Nende rohkem kui 300 apteegi seas olid ka need, kus proviisori osalus oli olemas, no võib-olla küll mitte täpselt 51%, nagu viis aastat tagasi vastu võetud seadus ette nägi. Ravimeid ja muud apteegikaupa vajavaid inimesi huvitab aga muidugi eelkõige see, kas pärast 1. aprilli on ravimid kättesaadavad või ikkagi on neid apteeke, kus pärast 1. aprilli ripub silt, et teenus on katkestatud. Ma küsin nüüd teie kui peaministri kohusetäitja käest, mis ikkagi garanteerib, et tagatud on õiguskindlus ja apteegiteenus on kättesaadav ka pärast 1. aprilli. Apteegid ei ole ju naljaasi.

12:50 Siseminister Mart Helme

Nagu mõne varasema küsimuse puhul, pean ma teilegi ütlema, et vaadake, me oleme praegu koristusbrigaad. Selle supi keetsid kokku need, kes selle klassivihast kantud eelnõu viis aastat tagasi läbi surusid. See on ju puhas klassivihast kantud eelnõu! Keegi teenib liiga palju. Keegi on ühtlasi apteekide omanik ja hulgimüügifirmade omanik – liiga hästi teenib, võtame ära! No kuulge, mis see siis nüüd on? See on ju sõjakommunism puhtal kujul. Ja see on Eesti Vabariik ja apteegitur, mis funktsioneeris, funktsioneerib tänase päevani. Ja pole mingi küsimus, kas keegi on proviisor või ei ole proviisor, kas keegi on meditsiiniharidusega või ei ole meditsiiniharidusega. Te ei saa ju eeldada, et autoremonditöökoja omanik peab ilmtingimata olema väljaõppinud autolukksepp. Peaasi, et seal töötavad autolukksepad. No ei saa ette kirjutada selliseid kriteeriume, et proviisor peab olema omanik, muidu ei tea, mis juhtub. Küsimused on hoopis muus: küsimused on ravimite hindades, ravimite kättesaadavuses. Ja see reform selles osas mitte midagi paremaks ei tee. Need on need küsimused. Ma väga loodan, et Reformierakonnas tõsiselt mõeldakse järele ja otsustatakse toetada meie poolt menetlusse antud uut apteegireformi eelnõu.

12:52 Esimees Henn Põlluaas

Ja nüüd Urmas Kruuse, palun!

12:52 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Te olete väga optimistlik, ja optimistlik selle tõttu, et te olete oma fraktsiooniga esitanud eelnõu. Samal ajal, kui te sellele küsimusele vastasite, teie kõrval istuv koalitsioonipartner haigutas. See viitab sellele, et teda see teema väga ei huvita ja lootust, et see

eelnõu läbi läheb, ilmselt ei ole. Aga tegelikult ma tahan öelda, austatud minister, et ilmselt apteekide puhul ei ole tegemist vabaturuga. Kui me vaatame selle valdkonna regulatsiooni, selle korraldust, siis me ei saa *a priori* öelda, et tegemist on vabaturuga. Selles suhtes ma teiega nõus ei ole. Ja minu arvates teie esitatud eelnõu ei lahenda ühte põhiprobleemi. Me unustame siin saalis vahel ära patsiendi. Patsiendile on oluline ka hind ja selle eelnõuga hindu kindlasti paremaks ei tehta. Ja kuna riik osaliselt kompenseerib inimestele ravimite hinda, siis on oluline, et hinnakujundus oleks hästi läbipaistev. Öelge palun seda, kas te siiralt usute sellesse, et tegite õigesti, kui teie fraktsioon eelnõu üle andis, kuigi koalitsioonis selleks konsensust ei saavutatud. Ma märkasin seal – loodan, et ma ei eksin – ainult ühte Keskerakonna fraktsiooni liikme allkirja, mis on ilmne viide, et koalitsioonis sellele seaduseelnõule toetus puudub. Millal teie optimism rajaneb?

12:54 Siseminister Mart Helme

Kõigepealt ma ütlen, et tõepoolest, ma olen optimist. Me oleme üldse optimistid. Kui me ei oleks optimistid, siis me ei oleks nii kaugele jõudnud, kui me oleme jõudnud. Ilus ütlus on, et ilma lootuseta ei saa elada, ja meil lootus sureb ikka viimasena. Selle supi on ikkagi kokku keetnud suures osas teised erakonnad, ütleme nii. Ja küsimus ei ole ju selles, et see 1. aprillist jõustumine pidav reform teeks midagi paremaks. See ei tee midagi paremaks. Mitte midagi ei tee paremaks! See ei lahenda ju hindade kujundamise mehhanismi kuidagi, ei muuda seda läbipaistvamaks, ei muuda paremaks ravimite kättesaadavust.

Milles on probleem? Me teame seda, et mõningaid rohtusid, eriti kallimaid rohtusid ei ole Eesti apteekides saada. Miks? Sellepärast, et meie turg on nii väike ja hulgimüüjad ei telli neid. Ei telli sellepärast, et neil ei tasu neid tellida. Siin tuleb teisi mehhanisme kasutada, aga see reform teisi mehhanisme ei rakenda. Siin mingit lahendust selles suhtes ei ole.

Nüüd, apteegiturg ei ole vaba turg? On küll vaba turg. Eelmise nädala lõpus tulid Ameerika Ühendriikidest. Enne seda, kui ma seal lennuki peale läksin, käisin toidupoes. Issand jumal – riiulite kaupa ravimeid, valuvaigisteid, ma ei tea mida kõike! Ma ei orienteeru selles kõiges väga hästi, aga minu abikaasa, kes on minust palju targem inimene, nagu te isegi olete siin saalis veendunud, ostis sealt terve kotitäie rohtusid. Täiesti vabalt turult, ilma igasuguste retseptideta. Ei ole mingit küsimust! Ameerikas on selgeks tehtud, et need on ravimid, mis on üldkasutatavad, mille puhul ei ole tarvis joosta arstide vahet, kiusata neid retseptide väljakirjutamise ja kõige muuga. Need on poes vabamüügil, palun, mine ja osta. Pea valutab? Saad rohtu! On vaja mingisugust muud ravimit, kõrvetiste vastu, mille vastu iganes – mine ja osta. Ja mitte apteegist, vaid sealtsamast toidukaplust. Me liberaliseeriks selle, me tahaks, et ka Eestis oleks võimalik niisuguseid rohtusid poest osta. Ärge arvake, et enamik inimesi on nii juhmid, et nad hakkavad endale kahe peoga rohtusid sisse ajama. No ei hakka, no ei hakka! Nii et me oleme, lugupeetud liberaalne Reformierakond, väga erinevatel seisukohtadel. Meie konservatiivse erakonnana oleme turu liberaliseerimise poolt.

12:57 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. 12:57 Välisteenistus

12:57 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine küsimus, nr 6. Esitab Jaak Juske ja vastab minister Mart Helme. Palun!

12:57 Jaak Juske

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister Helme! Jaak Madison, teie erakonnakaaslane Euroopa Parlamendis, tegi hiljuti avalduse, kus ta tegi ettepaneku, et valitsuskriitilised Eesti tublid diplomaadid tuleks teenistusest tagasi kutsuda ja meie välisteenistus tuleks sisuliselt politiseerida. Härra Helme, te olete täna siin peaministri asetäitjana. Ma tahan teile anda võimaluse kinnitada selge sõnaga kogu Eesti rahva ees, sealhulgas kõigi meie tublide diplomaatide ees, et teie valitsusjuhi kohusetäitjana mõistate

Jaak Madisoni taolise avalduse hukka, et praegune valitsus ei hakka meie välisteenistust politiseerima ja et meie tublid diplomaadid, kes Eesti riiki teenivad, ei pea kartma valitsuse repressioone ja sõnavabaduse piiramist.

12:58 Siseminister Mart Helme

Esiteks on meil muidugi erinevad arusaamad avaldusest. Avaldus ja Facebooki postitus on ilmselt kaks võrdlemisi erinevat asja. Ma arvan, et Facebooki postitus ei kvalifitseeru avalduseks, ammugi ei ole see erakonna avaldus, ammugi ei ole see valitsuse avaldus. Hukka mõistma ei hakka ma midagi. Ma olen olnud ise diplomaat, töötanud diplomaadina olukorras, kus ma ei jaganud Eesti Vabariigi tolleaegse valitsuse paljusid seisukohti. Diplomaadina ma aga järgisin neid juhiseid, mida ma sain Välisministeeriumilt ja valitsuselt. Aga kuna ma ei jaganud neid seisukohti, siis otsustasin ma, et tuleb poliitikasse minna. Kõikidel nendel, kes ei jaga valitsuse seisukohti, tuleb aga riigiteenistuses järgida valitsuse seisukohti. Ja kui nad ei ole nendega nõus, tuleb lahkuda riigiteenistusest, astuda mõne erakonna liikmeks, kandideerida Riigikogu valimistel või kohalikel valimistel või muudel valimistel ja hakata tegelema poliitikaga avalikult ja varjamatult, mitte sussa-vussa intrigeerides omaenda riigi valitsuse vastu. See on minu vastus.

Mingisugust politiseerimist ei ole. Vastupidi, kui diplomaadid avaldavad poliitilisi seisukohti, siis tuleb neile selgeks teha, et see ei ole kooskõlas nende teenistusülesannetega ja nad peavad endale aru andma, et välisteenistus peab olema depolitiseeritud. Välisteenistus – täpselt samuti nagu riigiteenistus laiemalt – peab olema depolitiseeritud, aga see ei tähenda seda, et inimesed saunas sõpradega õlut juues ei võiks oma poliitilisi seisukohti avaldada. Võivad! Aga kui nad – nii nagu teie ütlete – avaldusi tegema hakkavad, siis see ei ole kooskõlas nende ametikohaga ja sellisel juhul tuleb neil otsustada, kas nad tahavad olla ametnikud või nad tahavad olla poliitikud. Mõlemat korraga ei saa.

13:00 Esimees Henn Põlluaas

Jaak Juske, täpsustav küsimus, palun!

13:00 Jaak Juske

Härra Helme! Ma tuletan meelde, et antud juhul ei teinud avaldust mõni Eesti diplomaat, vaid poliitik Jaak Madison. Ja kui üks poliitik oma avalikul Facebooki kontol teeb poliitilise sisuga avalduse, teksti või postituse, on see väga avalik asi. Kuna te ei olnud valmis härra Madisoni avaldust hukka mõistma, siis ma saan aru, et meie välisteenistusel on ikkagi põhjust muret tunda, et valitsus, kuhu ka teie kuulute, võib hakata nende sõnavabadust teatud juhtudel piirama.

13:01 Siseminister Mart Helme

Ma ei arva, et meil diplomaadid peaksid muret tundma. Ma arvan, et diplomaadid, kes ei võta poliitilisi seisukohti ega tööta oma riigi valitsusele vastu, ei pea üldse muret tundma. Neil ei ole mingit põhjust muret tunda. Mis puutub Jaak Madisoni, siis Jaak Madison on Euroopa Parlamendi liige. Ma tuletaksin meelde, kõik Euroopa Parlamendi liikmed on avaldanud erinevaid poliitilisi seisukohti. Kõik, kes on eri erakondadest valitud Euroopa Parlamenti, on avaldanud erinevaid poliitilisi seisukohti, on väga tugevalt sekkunud, püüdnud mõjutada nii Eesti sisepoliitikat kui aeg-ajalt ka rahvusvahelisi suhteid, Eesti välispoliitikat. Kui Jaak Madisoni puhul leitakse, et see kuidagi on taunitav, siis ma arvan, et täpselt sama taunitav on see näiteks Urmas Paeti puhul või Sven Mikseri puhul või ükskõik kelle kolmanda puhul. Nii et mõõdame kõikidele ühesuguse mõõdupuuga ja ärme hakkame siin targutama ühe Euroopa Parlamendi suveräänse – ma rõhutan: suveräänse – liikme seisukohtade üle!

13:02 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

13:02 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme, teil läks nüüd asi natukene risti. Siin ei olnud küsimus ju selles, kas poliitikud tohivad teha poliitilisi avaldusi – antud juhul Madison tegi, te olete seda nüüd üle kinnitanud, vastates esimesele küsimusele. Küsimus oli selles, kas poliitikud tohivad ähvardada ametnikkonda, antud juhul siis välisteenistust. Mina pean Harri Tiidost väga lugu. Mul on muide hästi mees, kuidas ta Poola

saadikuna väga tasakaalukalt kirjeldas Poola kohtureformi, mis teile võiks ju väga meeldida. Aga nüüd te oma esimeses vastuses tegelikult sisuliselt ähvardasite uuesti välisteenistust ja nähtavasti siis ka Harri Tiidot. Öelge, kui hull lugu Harri Tiidoga on, mida ta täpselt ütles – keegi seda ei tea. Ja miks te nii vihaseks läksite, kui hakkasite rääkima, et diplomaadid peaksid poliitikasse tulema, kui nad tahavad oma seisukohti väljendada? Kuidas see Harri Tiido siis teile hambusse jäi, teile isiklikult – seda peegeldas teie meeleolu – ja ka Jaak Madisonile?

13:03 Siseminister Mart Helme

Ma ei tea sellest Harri Tiido ütlusest mitte midagi. Selles mõttes ei saa ma kommenteerida ei Harri Tiido mingeid ütlusi ega ka seda, mida Jaak Madison võis silmas pidada. See, millest mina rääkisin, oli põhimõte. Põhimõte on selge ja see on kõikides riikides niimoodi. Ma arvan, te ei leia mitte ühtegi riiki, kes taluks seda, et tema diplomaadid esitavad mingisuguseid oma valitsuse suhtes kriitilisi seisukohti. Ma rääkisin põhimõtteliselt. Ma ei tea Harri Tiido kaasusest absoluutselt mitte midagi, seetõttu ma seda ei kommenteeri. Aitäh!

13:04 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

7. 13:04 Maamaks

13:04 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine küsimus, nr 7, esitaja on Urmas Kruuse ja vastab maaeluminister Arvo Aller. Palun!

13:04 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Viimastel nädalatel on palju juttu olnud maamaksust ja võimalikust maa korralisest hindamisest. Valitsusest tuleb väga erinevaid signaale. Ühelt poolt me kuuleme seda, et kohalikud omavalitsused peaksid saama ise rohkem otsustada selle üle, kui palju nad maamaksust omale tulu teenivad, aga teiselt poolt minister Aab ja tundub ka, et minister Martin Helme on erinevatel seisukohtadel, kui palju peaks maamaks peale seda korralist hindamist tõusma. Kellelegi ei ole ju saladus, et maa väärtus on kasvanud kordades: keskmiselt vist üle kaheksa korra, sõltuvalt sihtotstarbest isegi kuni 11 korda. Ka põllumajandusmaa väärtus on ju selgelt kasvanud. Teie kui maaeluminister ja selle valdkonna eest vastutaja, millisel positsioonil teie maamaksu ja selle korralise hindamise osas olete? Milline on teie nägemus: kas see tõuseb ja kui tõuseb, siis kui palju? Kas te saate öelda, et tegelikult on maa hind ajale jalgu jäänud ja tuleks viia ajaga kooskõlla?

13:05 Maaeluminister Arvo Aller

Aitäh! Tõepoolest, viimane maade korraline hindamine oli 2001. aastal ehk pea 20 aastat tagasi. Selle aja jooksul, nagu me kõik teame, on maa hind tõusnud. Õnneks või kahjuks, kuigi ministeeriumi nimi on Maaeluministeerium, maa meie alla ei kuulu, nii nagu ei kuulu meie alla ka mets. Maa-amet on Keskkonnaministeeriumi all. Me teeme Keskkonnaministeeriumiga väga palju koostööd maade hindamisel, sellekohaste ettepanekute tegemisel. Nüüd, kuidas see hind hakkab tõusma? Jah, omavalitsustele on see selles mõttes oluline märk, et toimub maade korraline hindamine. Korralise hindamise tulemusel maa väärtus kindlasti tõuseb ja maa väärtuse tõusuga suurenevad ka kohaliku omavalitsuse tulud. Mis protsendi võrra, see on edasiste diskussioonide teema. 20 aasta tagune eelmine hindamine annab muidugi väga olulise põhjenduse, miks seda on vaja uuesti teha. See peab toimuma kindlasti järk-järgult, uued hindamised võiks toimuda perioodiliselt, olgu siis nelja aasta pärast või viie aasta pärast. Muidu me räägime subjektiivselt, et maa võiks maksta sellist või sellist hinda. Korraline hindamine võiks toimuda järjepidevalt.

13:07 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, täpsustav küsimus, palun!

13:07 Urmas Kruuse

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud minister! Jaak Aab on öelnud, et hind võiks tõusta 10–15% aastas. Kui kohalikele omavalitsustele selline piir ette pannakse, siis see võib tähendada ka seda, et sõltumata turusituatsioonist omavalitsused ehk tõstavadki iga aasta hinda 10–15%, ja see võib tähendada hoopis vastupidist suunda, et see maksumäär ületab reaalse hinna. Kuidas see küsimus kavatsetakse lahendada? Aga te olete kursis ka sellega, et riigil on erinevaid maakasutuslepinguid rentnikega. Üks nendest on kasutusvalduse leping, mille tähtaeg on saabunud ja mida tuleb hakata ümber vormistama. Ma olen aru saanud, et riigil on mure sellega, et kuna maa on korraliselt hindamata, siis neil on keeruline seada seadusest tulenevalt turuväärtusele ligilähedast hinda – ütleme siis niimoodi. Kuidas te selle probleemi kavatsete lahendada? Avalikkus teab ju näiteks Euroopa Liidu Kohtu lahendit, mis puudutab maade rentimist Tartu Agrole. Kas need lepingud on kõik suubumas sarnasesse süsteemi? Kuidas te kavatsete vältida maksumaksja kahju?

13:09 Maaeluminister Arvo Aller

Aitäh täpsustava küsimuse eest! Tulles tagasi maa hindamise ja selle määra tõstmise juurde: see käib veel valitsusest läbi. Valitsuses ei ole heaks kiidetud, kas see tõuseb 10, 15 või 50%. Selle üle käivad tõsised diskussioonid. Jutt on maade korralisest hindamisest ja kasutusvalduste lepingute lõppemisest. See on probleem. Me Maaeluministeeriumis arutame seda väga tõsiselt ka Keskkonnaministeeriumiga. Nüüd, kasutusvaldused on tulemas ka Riigikokku seoses maareformi seaduse muutmisega. Eesmärk on saada kasutusvaldust anda ka oma lähedastele. Kui viia hinnad turuhindadega võrdväärseks, tekib tootjatel väga palju raskusi. Õiglase hinna leidmine on samuti kokkuleppe küsimus. Kui seda hakata tegema piirkonnapõhiselt, siis on väga oluline see, kuidas leitakse ühine piirkonna keskmine hind. Tegeleme sellega kahe ministeeriumi koostöös, Maaeluministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumi koostöös, kuhu on kaasatud ka Maa-amet. Ma usun, et sellele leitakse lähiajal lahendus.

13:10 Esimees Henn Põlluaas

Annely Akkermann, palun!

13:10 Annely Akkermann

Suur tänu, härra juhataja! Härra minister! Ma koostasın lisaküsimuse maal elamise toetamise kohta, kuid ei pääsenud õige punkti juures lõögile, sestap küsin nüüd. Maailma kõige pikaajalisemate katsete tulemused näitavad, et mahe- ja biodünaamilised süsteemid on tänu orgaanilise aine suuremale sisaldusele mullas elurikkamad nii makro- kui ka mikroorganismide poolest ning toodavad vähem kasvuhoonegaase kui tavasüsteemid. Mahepõllumajanduses ei kasutata sünteetilisi taimekaitsevahendeid, pannakse suurt rõhku loomade heaolule, ei kasutata hormoonpreparaate toodangu kasvu suurendamiseks ega antibiootikume haiguste vastu, samuti ei kasvatata ega kasutata muundkultuure. Eelmisel aastal peeti mahepõllumajanduse 30. aastapäeva konverents. Eestis on kolme aastakümnega jõutud tasemele, kus oleme mahemaa osakaalult Euroopa Liidus Austria järel teisel kohal. Hea meel on tõdeda, et ka tarbijate teadlikkus ja nõudlus mahetoidu järele kasvab. Minu küsimus on: kas te toetate mahepõllumajanduse mahu kasvu ja kui toetate, siis missuguste meetmetega te mõtlete seda teha?

13:11 Maaeluminister Arvo Aller

Ma saan aru, et see küsimus oli mõeldud esitada "Maale elama!" programmiga seoses. Mahepõllumajandusmaade hind samamoodi tõuseb tulevikus. "Maale elama!" programmi raames me toetame inimesi, kes tulevad maale tegelema tavatootmisega, aga ka mahetootjaid toetame. MES ei tee vahet, kes mis tootmisviisi on valinud. Nende programmide abil me toetame inimesi, kes on valmis maale jääma või maale kodu rajama. On ka üks uus algatus, mis on tehtud, kuna Eestis on nüüd ÜRO Julgeolekunõukogu liige. Meil algavad ettevalmistused 2025. aastaks, mis peaks olema ülemaailmne rukkiaasta. See on üks väljund mahetootmises, samamoodi mulla viljakuse tõstmisel bioloogilise mitmekesisuse kontekstis. Meil tuleb sel aastal väga palju teha selleks, et tutvustada rukki väärtust, rukkileiva olulisust ja rukki kui kultuuri kasvatamise tähtsust. Selleks teeme head koostööd Välisministeeriumiga, kes aitab meid teise mandri peal, et saada nõusolek ülemaailmse rukkiaasta väljakuulutamiseks 2025. aastal.

13:13 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

8. 13:13 Valitsuse koostöö

13:13 Esimees Henn Põlluaas

Järgmine küsimus, nr 8, mille esitab Yoko Alender ja millele vastab minister Mart Helme. Palun!

13:13 Yoko Alender

Aitäh, hea koosoleku juhataja! Härra minister! Riigikontroll leidis hiljuti, et LGBT ühingu toetamine hasartmängumaksu rahaga ei ole lubatav, samas on Riigikontroll ja Sotsiaalministeerium öelnud, et võrdne kohtlemine on Sotsiaalministeeriumi ülesanne ja vähemuste toetamiseks tuleb leida teised viisid. Teile ja teie erakonnale on teatavasti LGBT ühingute rahastamine vastumeelne ja olete ka mõista andnud, et mingi hetk ei pruugi te Tanel Kiigega ühte valitsusse ära mahtuda. Kas teie ja teie erakond kavatsete jätkuvalt takistada võrdse kohtlemise suunal ettevõetavaid tegevusi ja nende rahastamist?

13:14 Siseminister Mart Helme

Meie seisukoht nende organisatsioonide rahastamise osas on selge: seda ei peaks tegema riigieelarvest. Küsimus ei ole antud juhul aga mingis võrdsuses, vaid Riigikontroll juhib tähelepanu riigieelarve seaduse rikkumisele. See on hoopis midagi muud kui võrdse kohtlemise küsimus. Te võite võrdselt kohelda, keda tahate, oma raha eest, aga kui te riigi rahakotti kasutate, siis peate seda tegema vastavuses riigieelarve seadusega. Konkreetsel juhul on seda seadust rikutud ja see on probleem. See probleem on valitsusesiseselt arutlusel olnud. Peaminister on asjast teadlik, me oleme juhtinud tema ja sotsiaalministri tähelepanu sellele ja ma usun, et me liigume edasi niimoodi, et selliseid seaduserikkumisi tulevikus ei ole.

13:15 Esimees Henn Põlluaas

Yoko Alender, täpsustav küsimus, palun!

13:15 Yoko Alender

Aitäh! Vastasite ja justkui ei vastanud ka. Siiski, riigi ülesanne on võrdse kohtlemise teemat edendada. Selle juured on tegelikult ka põhiseaduses kirjas: demokraatia ei ole mitte enamuse võim, vaid vähemuse kaitse, lähtudes teatavatest seisukohtadest. Ma julgen arvata, et sotsiaalminister Tanel Kiik nõustub minuga ja leiab, et see on oluline tegevus ja selleks tuleb leida seaduspärased viisid. Kui te nüüd sinna ühte valitsusse ära ei mahu, kumb teist siis lahkub, kas minister Tanel Kiik või teie, härra Helme?

13:16 Siseminister Mart Helme

Ei, mina ei lahku kusagile. Mul on ka selle igavikku lahkumisega, ma loodan, aega. Veel kord, meie seisukoht on väga selge: niisuguseid asju ei rahastata riigieelarvest. Siin ei ole midagi tegemist võrdse kohtlemisega. Kedagi ei kohelda ebavõrdselt, mõned lihtsalt nõuavad, et neid koheldaks võrdsemalt. Ja me leiame, et see on probleem. Ei saa olla ühiskonnas mingisuguseid privilegeeritud kaste, privilegeeritud grupeeringuid, kes valjuhäälselt nõuavad, et nemad peavad saama midagi rohkem. Kui meie ütleme – ja see on poliitiliste valikute küsimus –, et puuetega inimesi, üksikemasid ja veel paljusid teisi haavatavaid gruppe oleks palju mõistlikum selle rahaga toetada, siis see on meie poliitiline valik. Kui Tanel Kiik ütleb, et tema tahab homoorganisatsioone toetada, siis see on tema poliitiline valik. Nüüd, mida teevad head poliitikud? Räägivad läbi, leiavad kompromissi, ja sellega me tegeleme. Keegi ei lahku praegu kusagile.

13:17 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

13:17 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme! Te apteekide teemal rääkides ilmaasjata kirusite Reformierakonda. Ma olin mitmes punktis teiega tegelikult nõus, et nii ei tehta, ja ma ei ole kunagi toetanud seda, mis 1. aprillil juhtuma hakkab. Samamoodi ma toetan praegu seda, et rahaga ja rahakottidega ei susserdata, isegi siis, kui eesmärk on õilis. Kõik tuleb teha korrektselt. Praegusel juhul on rahanduslikult seisukohalt ju tõesti viga tehtud. Jätame selle eesmärgi hindamata, tegu on üldise raha taotlemise protseduuriga, mida peab täitma korrektselt. Aga öelge, kuidas te Tanel Kiigega siiski ära mahute valitsusse. Öelge! Me tegelikult saame aru, et see on väga raske, me näeme ka neljasilmakonflikte teie erakonna ja Tanel Kiige vahel. Kaua te seda kannatate, mida Tanel Kiik teeb?

13:18 Siseminister Mart Helme

Teate, ega mina ei tunne mingit kannatust. Mis ma nüüd ütlen selle kohta? Ma ütlen selle kohta niimoodi, et mina ei ole küll seda pealt näinud ja seetõttu ma praegu räägin võib-olla mingil määral kuulujutte, aga ma olen kuulnud, et mõneski eelmises valitsuses on konfliktid olnud niisugused, et inimesed on üksteise peale karjunud ja üksteist sõimanud ja uksi paugutanud ja minema marssinud ja muud seesugust teinud. Vaat mina võin teile öelda, et selles koalitsioonis mina niisugust asja ei ole näinud. Keegi ei ole kellegi peale karjunud, keegi ei ole minema trampinud, keegi ei ole mingisuguste šantažeerimistega tegelenud. Jah, loomulikult, meil on kolm erakonda: kaks konservatiivset erakonda ja üks liberaalne erakond. Ei saagi olla, et me oleme kõikides asjades kohe automaatselt sarnastel seisukohtadel, aga me räägime üksteisega, me otsime lahendusi. Antud juhul ka selles küsimuses me otsime lahendusi ja võib-olla me leiame selle lahenduse sel moel, et järgmistel kordadel need, kellele need nn vähemusgrupid on hirmus südamelähedased, aitavad neid oma katuserahaga. Palun! Me ei saa siis midagi öelda selle kohta. Aidake oma LGBT-ühinguid katuserahaga nii palju, kui tahate, see võimalus on teil olemas. Ehkki rangelt võttes on see riigieelarve raha, aga no siin on mängus juba saadiku suveräänsus ja tema valijaskond ja kõik muu seesugune. Ega me kätt vahele panna ei saa. Meie oma katuserahaga oleme väga palju aidanud kirikuid, kirikute remonte, kogudusi. See on meie suveräänne õigus ja keegi pole meile seda ette heitnud. Ma arvan, et selles on lahenduste leidmise võimalus.

13:20 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

9. 13:20 Rail Baltic

13:20 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 9, esitaja on Marko Mihkelson ja vastab minister Mart Helme. Palun!

13:20 Marko Mihkelson

Aitäh, lugupeetud koosoleku juhataja! Lugupeetud minister peaministri ülesannetes! Järjepidevus ja põhimõttekindlus on poliitikas päris kõva valuuta, seda üldiselt annab valimistel päris hästi konverteerida valimisvõiduks. Ja eks me mõlemad teame, et kui petad valijat korra, siis võib-olla äkki teist võimalust sulle enam ei anta. 13. juunil 2017. aastal ütles praegune rahandusminister Martin Helme järgmist: "Me muutusime selle projekti kategooriliseks, absoluutseks vastaseks. [...] Inimesi, kellel on mõtlemisvõime, lugemisvõime ja arvutamisevõime, ei ole võimalik Rail Balticu pooldajateks teha." Nüüd on sellest mõni aeg möödas, EKRE on valitsuses. Kui meediat jälgida, siis tuleb ikka ja jälle uudiseid, et Rail Balticuga ei ole asjad päris korras. Küll on seal juhtimisstruktuuris probleeme ja kolm riiki päris hästi ikka ühte jalga ei suuda astuda. Ka Euroopa Komisjoni volinik Hahn alles hiljuti ütles Tallinnas, et kui projekti juhtimisstruktuuridega Eesti väga ei pinguta, siis raha ei tule, ja kui raha ei tule, siis ei tule ka Rail Balticut. Kas mul on tekkinud kuidagi vildakas arusaam poliitika järjepidevusest ja põhimõttekindlusest? Igatahes näib, et te praegu valitsuse osapoolena saboteerite kõigiti Rail Balticu ehitamist selle projekti alusel, milles on kokku lepitud. Või ma eksin? Ja kui ma eksin, siis öelge palun, mida te konkreetselt kui peaministri ülesannetes minister praegu teete selleks, et aastaks 2026 see projekt valmiks.

13:22 Siseminister Mart Helme

Meie seisukohtade järjepidevus ei ole kannatanud. Meie seisukoht on see, et praeguses vormis see projekt ei ole Eestile kasulik. See projekt on kallis ja looduskeskkonna seisukohast kahjulik. Muidu meil kõik siin looduskeskkonda ja kliimaneutraalsust ja mida kõike hirmsasti armastavad, aga vaata selles küsimuses loodus nagu pole oluline. Me oleme kogu aeg olnud seisukohal, et – nimetame seda siis Rail Balticuks – selle teostamise kõige mõistlikum variant oleks juba olemasoleva raudteekoridori kasutamine, olgu see siis Pärnu-poolne koridor või Tartu-poolne koridor, aga mitte kolmanda, uue ja väga kalli koridori rajamine. Algusest peale on olnud võimalik valida kas Tartu või Pärnu koridor. Millegipärast eelmised valitsused otsustasid, et kaevame keset Eestit suure sügava kraavi, täidame selle kogu Eestis olemasoleva kruusa, killustiku ja muuga, ehitame sinna tohutu hulga tohutult kalleid viadukte ja ma ei tea veel mida. Ühesõnaga, me teeme midagi, mis on mõistusevastane. Me oleme selle mõistusevastase projekti vastu olnud ja me ei ole oma seisukohta muutnud. Koalitsiooniläbirääkimistel ütlesime väga selgelt: meie seda projekti ei toeta. Selle tulemusena kirjutati koalitsioonilepingusse sisse punkt, mis ütleb: kui ei tule Euroopa Komisjoni rahastust kokkulepitud ulatuses, siis see projekt kukub ära. Ükski meie erakonna esindaja ei ole kuulunud ühessegi allorganisatsiooni või mis tahes organisatoorsesse gruppi, mis Rail Balticuga tegeleb, seetõttu me ei ole saanud seda ka parima tahtmise juures kuidagi saboteerida. Meie sabotaaž piirdub selle punktiga, mis on kirjutatud koalitsioonilepingusse – kui keegi tahab seda sabotaažiks nimetada. Aga põhimõtteline seisukoht on meil endine: raudtee rajamine olemasolevasse koridori, mitte uue koridori rajamine. Sest põhimõtteliselt loomulikult soovime me nii, nagu soovib tegelikult kogu Eesti rahvas, ka need inimesed, kes seda konkreetset projekti ei toeta, et Eestil oleks lõunasuunaline ühendustee Lääne-Euroopa oluliste poliitiliste, majanduslike ja muude keskustega.

13:25 Esimees Henn Põlluaas

Marko Mihkelson, täpsustav küsimus, palun!

13:25 Marko Mihkelson

Ma arvan, et te kinnitasite tõesti oma sõnadega seda, et te teete vähemalt kõik selleks, et sellisel kujul, nagu on kokku lepitud, Rail Balticu projekt ei sünniks. Vähemalt te ei tee midagi selleks, et ta sellisel kujul teoks saaks. See veel kord näitab, kui harali valitsuse tegevus kas või selles küsimuses on, kuigi sellel on ka rahvusvaheline mõõde. Ma tulengi oma teises küsimuses selle rahvusvahelise mõõtme juurde. Eesti kuvandi kontekstis, midagi ei ole teha, tuleb jälle meelde tuletada – see kõlas ka enne läbi –, milline on teie suhtumine nendesse inimestesse, kes julgevad midagi arvata teisiti, kui asi puudutab väga põhimõttelisi küsimusi Eesti praeguse ja ka tulevase seisundi osas rahvusvahelises poliitikas. Kui te lubate, ma parafraseerin praegu Ameerika Ühendriikide ühe kõige tuntuma diplomaadi, endise Kiievi suursaadiku Marie Yovanovitchi sõnu, mida võis alles hiljuti lugeda Washington Postist. Ma parafraseerin tema tsitaati: "Ma olen näinud diktatuure üle maailma, kus pime allumine on normiks ja tõe rääkijaid ähvardatakse karistuse või surmaga. Me peame tegema kõik selleks, et – ta ütleb küll Ameerika Ühendriigid, aga mina paneks selle asemele Eesti – ei muutuks riigiks, kus valitsuse kritiseerimine võiks olla ohtlik tegevus." Te naljatlesite varem Madisoni aramusavalduse üle. Noh, samamoodi on ju ka rahandusminister Martin Helme alles eelmisel aastal väga jõuliselt kritiseerinud teist tuntud diplomaati Matti Maasikat, kui ta pidas teie väljaütlemisi, mis puudutasid Euroopa Liidu võrdlemist Nõukogude Liiduga, kohatuteks ja avaldas arvamust, et on väga raske esindada Eesti seisukohti, kuna need eristuvad väga põhimõtteliselt sellest liinist, mis ...

13:27 Esimees Henn Põlluaas

Aeg on läbi!

13:27 Marko Mihkelson

... on Eestit seni iseloomustanud. Kas te tõepoolest oma varasemaid sõnu korrates kinnitate, et Eesti diplomaadid peaksid hoidma oma suu kinni, kui neile midagi Eestis ei meeldi?

13:27 Siseminister Mart Helme

No Rail Balticu teemal nad võiks tõesti suu kinni hoida, sellepärast et see projekt kuidagi ei edene. Aga teie küsimus ei olnud absoluutselt Rail Balticu kohta, see oli lihtsalt teie mõtteavaldus Eesti välispoliitika teemal. Veel kord tuletan meelde, et ma tulin eelmise nädala lõpul Ameerika Ühendriikidest. Mul oli seal hulgaliselt väga kõrgetasemelisi kohtumisi, millest millegipärast Eesti meedia ei ole tahtnud eriti rääkida. Aga ma kusagil – mitte kusagil ja mitte kordagi – ei kogenud, et Eestil oleks kuidagi halb kuvand või et Eesti oleks kuidagi liigitatud mingite paariariikide hulka. Vastupidi, Ameerika Ühendriikides igal pool toonitati, et nad peavad Eestist lugu ja kui oluliseks nad peavad Eesti toetust, Eesti osalust oma programmides-projektides ka tulevikus. Kõik need jutud siin sellest, et Eesti kuvand on kuidagi kahjustada saanud või ma ei tea, mis iganes – no unustage ära! Ei, sellist asja ei ole. Ei ole ma seda kogenud ka Euroopa Komisjoni erinevate nõukogude koosseisudes jne. Need on, ma saan aru, teatud kibestunud opositsioonilised mõtteavaldused, aga las nad siis olla.

Mis puudutab vaba mõtteavaldust, siis mina isiklikult, meie erakond tervikuna on kogenud aastate vältel sügavat hukkamõistu, mõnitamist, isiklike rünnakuid teisitimõtlejate eest. Palun ärge praktiseerige seda tulevikus enam! Ärge mõnitage Henn Põlluaasa, ärge mõnitage Mart Helmet, ärge mõnitage Martin Helmet! Suhtuge meie erinevatesse arvamustesse lugupidavalt ja me suhtume teisse ka lugupidavalt.

13:29 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Enne kui ma annan härra Ligile sõna, ma tuletan meelde, et Riigikogu saali erinevaid loosungeid ja silte ja lippe ei tohi kaasa võtta. Meil on selle kohta olemas täiesti konsensuslik Riigikogu juhatuse otsus ja Riigikogu juhatusse kuulub ka teie erakonna esindaja. Sellele vaatamata ma nägin, et kaks teie erakonna liiget nende loosungitega, mille pärast meil korra juba pahandus oli, praegu siin vehkisid, kui nii võib öelda. Palun need siit saalist, kui te lahkute, kaasa võtta! Aga nüüd on küsimise võimalus Jürgen Ligil. Palun!

13:30 Jürgen Ligi

Aitäh selle eest! Härra Helme! Mina ei ole olnud Rail Balticu fänn mitmel põhjusel, aga ma lepin sellega julgeolekupoliitilistel ja kliimapoliitilistel põhjustel. Otsus selle kohta on langenud. Ja te olete praegu kõnetoolis peaminister, mitte EKRE esimees. Peaminister on korduvalt rahvusvahelises auditooriumis töötanud, et see asi tehakse ära, et selle üle on tema isiklik kontroll, järelikut praegusel juhul ka teie oma. Samas ei tohi unustada, et minu teada kaks teie valitsuse erakonda on rahastanud riigieelarvest, rõhutan, Rail Balticu vastast propagandat ka olukorras, kus otsus on langenud ja valitsus on töötanud, et ta sellega tegeleb. Kuidas see valitsuses teil käib, et rahvusvaheliselt lubate Rail Balticu valmis ehitada, aga samal ajal rahastate sellesama riigi eelarvest, kes on seda lubanud, Rail Balticu vastast propagandat? Küsin seda inimesena, kes, kordan, ei ole olnud Rail Balticu fänn. Ma tahaks teada, kuidas see valitsus toimib, mis asi see on, mida valitsuseks nimetatakse.

13:32 Siseminister Mart Helme

Alles äsja oli meil siin küsimus LGBT rahastamisest – pidi olema võrdne kohtlemine. Täpselt samasugune võrdne kohtlemine on siis selle MTÜ puhul. Muud ma ei oska öelda.

13:32 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

10. 13:32 Usaldusväärsus

13:32 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 10, küsija on Hanno Pevkur ja vastab minister Mart Helme. Palun!

13:32 Hanno Pevkur

Aitäh! Härra Helme, ma võib-olla jätkan sealt, kus Marko Mikhelson lõpetas. Mis puudutab Eesti riigi usaldusväärsust, Eesti riigi toimimist ja meie mainet välisriikide silmis, siis see on vaieldamatult midagi,

mida me oleme ehitanud mitmed, isegi mitmed kümned aastad. Ja selle lammutamine tõepoolest ei ole lihtne, aga te annate suure panuse, et see siiski toimuks. Mis puudutab kriitikat, siis minagi soovitan teil siiski arvestada sellega, et hetkel te olete peaministri ülesannetes, aga ka siseministril ja valitsuse liikmel on kriitika talumine üks omadus, mis peaks igapäevaselt olemas olema. Usaldusväärse lammutamine paraku käib tükk tüki ja samm sammu haaval. Näiteid ei ole vaja palju tuua. Te olete öelnud, et kohtunike pead peaksid lendama ja et isegi kohtunikud võiksid olla poliitiliselt määratletud, samuti rünnak suursaadikute vastu, natukene kaugemast ajast rünnak politsei juhi vastu.

Aga tegelikult mind ajendas tänast küsimust küsima meie debatt põhiseaduskomisjonis: kui kohtunikud on oma osa saanud, suursaadikud ja politsei juht ka, siis nüüd on ettevõtjate kord. Võib-olla te natukene siiski avate neid tagamaid, et milleks on vaja hakata hindama ettevõtjate usaldusväärset sellises vormis, nagu te olete ette pannud Riigikogu suurele saalile. Te saate tulla seda siia põhjendama, aga öelda, et mingi hulk Eesti ettevõtjaid, teie käsituse järgi ka näiteks Bolt, ei ole Eesti riigi silmis usaldusväärset, tekitab kindlasti Eesti ettevõtjates väga palju pahameelt. Täna on auditoorium päris suur, äkki saate seda põhjendada?

13:34 Siseminister Mart Helme

No vaat, nüüd me jõuame Mihkelsoni eelmise küsimuse juurde. Meie pidavat tõrjuma eriarvamusi. Ei, meie ei tõrju eriarvamusi, mulle tundub, et praegu siin tõrjutakse eriarvamusi. Kui me räägime Boltist, siis mulle on tulnud signaale, ja väga kompetentsetest allikatest, et seal sõidavad taksot inimesed, kellel ei ole selleks õigust, kellel ei ole selleks tööloa, kes on viisavabaduse alusel sisenenud Eesti Vabariiki, kus nad ei saaks viisavabaduse alusel tööd teha, aga ometigi nad teevad siin taksojuhitööd. Ma kavatsen seda kontrollida ja kui selgub, et need signaalid ei vasta tõele, siis ma ütlen, et see firma on usaldusväärne. Kui selgub, et need signaalid vastavad tõele, siis saab kinnitust, et see firma ei ole usaldusväärne. Usalda, aga kontrolli! See on see, mida riik peab tegema. Riik peab käituma riigina. Ja me püüame käituda riigina, mitte ei ole sinisilmsed ega kujuta ette, et kõik, kes on firma registreerinud, sulitempudega *a priori* ei hakka mitte kunagi tegelema, sest nad on ju nii ausad ja Eesti riik on nii tore, et siin kõik täidavad seadusi. Ei, Eesti riik ei ole nii tore, siin on ka inimesi, kes seadusi ei täida. Mis puudutab riigi usaldusväärset, siis mina olen kogenud, et Eesti riigi usaldusväärne on väga suur. Aga seda usaldusväärset kõige rohkem õhustab riigisiseste intriigide viimine rahvusvahelisele tasandile. Vaat ei ole vaja neid riigisiseseid intriige viia, olgu ALDE kaudu või kuidagi muudmoodi, rahvusvahelisele tasandile. Sellisel juhul saab Eesti riigi usaldusväärne kannatada. Kui me oma intriige kodust välja ei vii, siis ei juhtu meie usaldusväärsega mitte kõige vähematki.

13:36 Esimees Henn Põlluaas

Hanno Pevkur, täpsustav küsimus, palun!

13:36 Hanno Pevkur

Noh, see viimane lõpp hakkas nüüd väga kiskuma sinna *fake news*'i valda. Eks parim kaitse on ikka rünnak. Ütle, et teised kõik on süüdi, sina oled ise puhas kui prillikivi, eks ju. Aga usaldusväärse koha pealt ma annan teile võimaluse üks asi veel ära öiendada. Kuigi jah, välismaalaste seaduse teemal me saame veel suhelda. Bolt oli ju ainult üks näide, mida te mainisite. Aga see vorm, kuidas te tahate hakata ütlema, et mõni ettevõtte on usaldusväärne ja mõni mitte, on veel edasise debati teema. Ent seoses sellega, et kõik teid ründavad ja kõik on justkui pahad, ma saan aru, te oletegi loonud Uute Uudiste portaali. Nüüd selgub, et te olete Uutes Uudistes haledalt vahel jäänud *fake news*'iga ehk siis vale- või libauudisega, kuhu te olete kiskunud ka Delfi. Te olete öelnud, et Delfi justkui on kirjutanud koroonaviirusest, patsientidest, kes on kusagile ära peidetud. Delfi toimetuse on teilt korduvalt püüdnud selgitust saada ja Õhtuleht on püüdnud selgitust saada, aga te ei ole tahtnud seda kuidagi kommenteerida – ei Uued Uudised ega ka EKRE juhtkond, kellelt on seda palutud. Mul on siin hea võimalus. Kuna eeter on vaba, sõna on vaba, palun selgitage siis, kuidas need *fake news*'id teile sinna portaali satuvad. Ma saan aru, et teil ongi nagu selline põhimõtteline arusaam. Te ütlesite ka, et teie USA tripist keegi ei kirjutanud. Aga teil on ju Uued Uudised, pange sinna kõik kirja ja võrstsitage neid sõnumeid omapoolsete väikeste või suuremate valedel. Saate nii inimestele oma tõde kuulutada.

13:38 Siseminister Mart Helme

Mis ma selle kohta ütlen? Ma ütlen, et kõikidel ajakirjandusväljaannetel aeg-ajalt juhtub, et nad avaldavad midagi, mis ei vasta tõele või vastab osaliselt tõele. Kõikidel juhtub seda. Õhtuleht üsna sageli avaldab juhtkirju, kus ta süüdistab mind või meie erakonda mingisugustes asjades, mille puhul pehmelt öeldes on tegu suvalise tõlgendusega millestki. Võtame kas või selle, mis siin saalis pidevalt kõlab: et me ründame naistearste. Ei ründa naistearste! Me oleme seda meelt, et abort on lapse mõrv. See ei ole naistearstide ründamine, aga teie tõlgendate seda naistearstide ründamisena – nii mõnedki teist. See on mõrv, see on selge. See on inimelu hävitamine, aga see ei ole naistearstide ründamine. Asju võib võtta ja tõlgendada ühtmoodi ja teistmoodi. Ma ausalt öeldes ei ole selle Uute Uudiste vaeuudisega väga hästi kursis. Kui te arvate, et ma päevast päeva istun seal meedias ja loen neid sõnumeid – mul väga palju ei ole aega seal istuda ja seda kõike lugeda. Ma tavaliselt vaatan hommikuti, mis on kusagil kirjas, ja õhtuti viskan veel enne magamaminekut pilgu peale. Ma ei tea, mis seal täpselt on. Eks ma siis püüan süveneda, mis seal on. Ma isegi ei tea täpselt, missugusest uudisest juttu on. Vabandust! Ma ei oska seda väga täpselt kommenteerida.

13:40 Esimees Henn Põlluaas

Urmas Kruuse, palun!

13:40 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Võtan kinni teie viimastest lausetest, et abort on mõrv ja teie arste ei ründa. Aga kui abort on mõrv, siis arst on ju mõrvar. Või see loogika nagu ei kehti? Võib-olla meil on teistsugune loogika, aga üldine loogika seda ju peaks ütlema. Ning selles mõttes on arusaadav, miks arstid sellise väljaütlemise peale vihastavad.

Kui rääkida usaldusväärsest, siis te viitasite, et Eesti usaldusväärsus oleks väga suur, kui keegi X ei viiks riigisiseseid uudiseid rahvusvahelisele areenile. Minu arust on olemas vanasõna, et ülekohus ei seisa kotis. Ma arvan, et usaldusväärsus ei seisa ka kotis, ja et usaldusväärsusel ei ole riigipiire: seda kas on või ei ole. Ja seda mõlemal suunal, see puudutab nii riigisisest tegevust kui selle mõju, väljaspool riigipiire olevat tegevust.

Aga mu küsimus on tegelikult ajendatud Jürgen Ligi eelmisest küsimusest, mille peale te ütlesite, et tuleb kõiki võrdselt kohelda. Et kui rahastati LGBT ühingut, siis on täiesti normaalne, et kuigi Eesti Vabariigi valitsused on vastu võtnud otsuse, et Rail Baltic tuleks ellu viia, võib ka selle vastaseid organisatsioone rahastada. Kas ma sain lähtuvalt teie eelmistest väljaütlemistest õigesti aru, et tuleb nendelt organisatsioonidelt raha ära võtta ja see puudutab ka Rail Balticu vastaste organisatsiooni?

13:41 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Ma lähtusin teie loogikast. Ma lähtusin teie loogikast! Niipalju kui mina tean, seda Rail Balticu vastaste MTÜ-d ei ole rahastatud eelarveseadust rikkudes. Aga LGBT värki on rahastatud eelarveseadust selgelt rikkudes ja sellele on juhtinud tähelepanu Riigikontroll. Kui teie ütlete, et minul on mingi loogikaviga, siis mina ütlen, et teil on mingi loogikaviga. Rahastamise mudelid on olnud erinevad, ühe puhul on rikkumine ja teise puhul ei ole rikkumine. Nii et meil ei ole siin selle üle midagi vaielda mitte midagi.

Mis puutub usaldusväärsesse, siis mina ei näe, et Eesti usaldusväärsus on kusagile kadunud. Eesti ei ole rikkunud mingeid endale võetud rahvusvahelisi kohustusi. Ma vähemalt ei tea, et Eesti oleks rikkunud mingeid endale võetud rahvusvahelisi kohustusi. Ma ei tea, et meie liitlased kahtleksid Eesti valmisolekus panustada sõjalistesse missioonidesse, humanitaarmissioonidesse. Eesti teeb seda: meil on praegu väljas terve hulk nii sõjalisi missioone kui ka tsiviilmissioone, Siseministeeriumi valdkonnas on sellega seotud terve hulk inimesi. Eile salvestasin videotervituse välismaal missioonidel olevatele Eesti Siseministeeriumi töötajatele aastapäeva tähistamiseks. Me premeerime neid medaliga. Ma tean, et meie lennukit, mis käis Frontexi missioonil mõni aeg tagasi, käidi sõna otseses mõttes silitamas. Teistel riikidel ei olnud nii hea sisseseadega, sellise resolutsiooniga kaameratega lennukit missioonidele saata kui Eestil. Kahtlemata, see on ka eelmiste valitsuste tegevuse tulemus ja tunnustus selle eest! Me jätsime hea mulje.

Ma ei näe kusagil, et Eesti maine oleks saanud mingisugused löögid. Mitte mingeid lööke meie maine ei ole saanud! Unustage ära see retoorika, see lihtsalt ei pea paika. Te võite seda kõike meie vasakliberaalsel baaskonsensusel toimiva ajakirjanduse abil võimendada, aga see ei vasta tõele. See

lihtsalt ei vasta tõele ja ma olen veendunud, et minu kõrval istuv välisminister kinnitab sedasama. (Urmas Reinsalu kohalt: "Jah, olen samal seisukohal suures plaanis.")

13:44 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

11. 13:44 Kultuuripärandi hoidmine

13:44 Esimees Henn Pöllumaas

Küsimus nr 11, Annely Akkermann küsib ja vastab minister Helme. Palun!

13:44 Annely Akkermann

Suur tänu, härra juhataja! Härra minister! "Eesti keelt, kultuuri, ajalugu, ühiskonda, loodust ei uuri ega dokumenteeri meie eest keegi teine ja Eesti riigil on põhiseaduslik kohustus tagada vahendid sellealaste uuringute jätkamiseks," rõhutavad oma pöördumises paljud Eesti teadus- ja haridusasutused. Pärimusmuusikud tegid eelmisel nädalal laulu "Hädaabikõne peaministrile", kus on sõnad: "Ütle, miks mul on äkki tunne, et olen väljasurev liik?" Ma ei ole märganud, et teie või Jüri Ratas oleks sellele pöördumisele ajakirjanduse kaudu vastanud, sestap kasutan juhust ja küsin uuesti. Öelge, miks tundub pärimusmuusikutele, et nad on väljasurev liik.

Teiseks esitan siin saalis küsimuse, mille Johanna Ross esitas oma artiklis: "Kas me ei oska siis ette kujutada teistsugust humanitaarteadlast kui suur kombinaator, rukkilill rinnas ja sinimustvalged linnid küljes?" Kolmandaks küsin omalt poolt: kas koalitsioonipoliitikud on üksnes suured jutumehed, rukkilill rinnas ja sinimustvalged linnid küljes, või te siiski panete kirjandusmuuseumi ja keeleinstituudi lõhkumise plaani seisma ning töötate välja teaduse rahastamise mudeli, mis tagab rahvusteadusele rahvusriigis kohased arenguvõimalused ja tõstab teaduse rahastamise eelarvest ühe protsendini? Eestis on võimul kaks iseennast ainsaks rahvuskultuuri kaitsjaks tituleerivat erakonda. Kuidas nii põhimõttelised ja valusad küsimused üldse saavad tõusetuda?

13:45 Siseminister Mart Helme

Aitäh! Kui te süveneksite natukene numbritesse ega läheks kaasa ajakirjanduses levitatava paanikaga, siis te näeksite, et baasfinantseerimine on säilinud ja nominaalsummas on toetused, finantseerimine kasvanud. Nominaalsummas on see kasvanud, sest riigieelarve on kasvanud, riigieelarve laekumised on kasvanud ja vastavalt ka nende protsentide taga olevad summad on kasvanud. Nii et keegi ei ole vähem raha saanud. Raha on saadud rohkem, aga loomulikult tahetakse raha veel rohkem saada. Seda esiteks. Teiseks. Vist kaks nädalat tagasi istusime Stenbocki majas – peaminister oli kohal ja ma arvan, et vist oli ka härra Reinsalu kohal – ja arutasime muu hulgas laulupeo ja kõikvõimalike rahvakunstikollektiivide probleeme, seda, kuidas valitsus saaks neid rohkem aidata. Kas oleks võimalik toetada rahvatantsuansamblitele rahvariiete muretsemist? Kas oleks võimalik sisse seada palk koorijuhtidele? Me ei jõudnud selle aruteluga lõpuni, aga aruteluga on algust tehtud. Me ei ole sugugi valitsus, kes vaatab kuidagi ülevalt alla ja hoolimatult rahvakunstikollektiivide peale. See ei ole tõsi. Me otsime võimalusi, aga – ja siin ma tahan nüüd jõuda kolmanda punktini – eriti see vasakpoolne tiib siin minu poolt vaadates on ju seda meelt, et me peame kõik kinni panema. Metsa ärme raiume, põlevkivi ärme kaevandame, tööstused paneme kinni – likvideerime kõik ära. Aga kust siis raha tuleb? Üleminekuperioodi ka ei tohi olla, kohe paneme kõik kinni, kohe lõpetame kõik ära. Kliima, kliima, kliima! Vaadake, kui me niimoodi pimedalt kliimahullusesse langeme, siis lõppude lõpuks paneme üldse kinni kõik asjad – kõik rahvatantsukollektiivid, kõik koorid, kõik Eesti muuseumid ja muud asjad. Aga kuskilt peab ju raha tulema. Kas arvate, et see tuleb Brüsselist ainult? Ei tule Brüsselist ainult. Brüsselist tuleb ka mingeid CO₂ rahasid ja siis veel näpuotsaga peale midagi. Me peame ikkagi üles ehitama toimiva majandusega riigi, siis meil on raha ka kultuuri jaoks.

13:48 Esimees Henn Pöllumaas

Annely Akkermann, täpsustav küsimus. Palun!

13:48 Annely Akkermann

Suur tänu! Te vastasite praegu siin, pidades silmas rahvakultuuri seltse, rahvatantsurühmasid ja koore, mille juhid teevad päeval palgatööd, aga küsimuse püstitasid Eesti rahvusteadlased, tippteadlased, professionaalid. Riigikogu praegune koosseis moodustas eesti keele õppe probleemkomisjoni. Ühe erikomisjoni aastaeelarve on suurusjärgus 100 000 eurot, st kogu koosseisu ametiaja jooksul kuskil 400 000 eurot. Esimees saab ca 1000 eurot palgalisa ning aseesimees ca 500 eurot. Peale selle saavad mõlemad sõita autoga Riigikogu hoovi parkima. Ametnikele tekitab see lisakoormust, lisabürookraatiat. Samal ajal on komisjonide päevakorrad pehmelt öeldes viledad, eesti keele õppe probleemküsimusi jõuaks vabalt arutada kultuurikomisjon rutiinse töö raames. Näiteks 2019. aasta esimesel istungjärgul toimus 11 kultuurikomisjoni koosolekut. Sellel istungjärgul oli kaheksa täistöönaalat ehk oleks saanud korraldada 24 istungit. Teisisõnu, kultuurikomisjonil olnuks ja on küllalt aega eesti keele õppe küsimusi arutada. Kas te ei arva, et kujunenud olukorras, kus kirjandusmuuseumi töötajaid, doktorikraadiga tippteadlasi, kes hoiavad eesti keele ja kultuuri DNA-d, ähvardab koondamine, on vähim, mida Riigikogu saab teha, loobuda kulutustest eesti keele õppe probleemkomisjonile ning suunata lisaeelarvega selle raha meie kultuuri DNA hoidjatele? Kas te nõustute minuga?

13:50 Siseminister Mart Helme

Aa, artikkel sai läbi! Aitäh! Mis ma selle kohta ütlen? Kullakesed, Siseministeerium ei loo Riigikogus komisjone. Siseministeerium ei saada ka Riigikogu komisjone laiali. Riigikogu komisjonide tööd ei korralda siseminister ega isegi ka mitte peaminister. Üldiselt ma saan aru, et teil on mure, aga Riigikogu tööd valitsus ei korralda.

13:50 Esimees Henn Põlluaas

Jürgen Ligi, palun!

13:50 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra Helme, püüdke ikkagi sellega harjuda, et te olete peaministri rollis praegu. Ma küsin valitsemiskultuuri kohta, valitsemiskultuuri pärandi kohta. Kommenteerides üht või õieti kahte eelmist küsimust, te järjepidevalt kasutasite säärast omapärast lähenemist. Vanasti oli niimoodi, et rahandusreeglid, jah, pidid olema õiged, rahakotid eraldatud, sohki ei tohtinud teha, aga teistpidi jällegi olid kõigil mittetulundusühingutel võrdsed võimalused raha taotleda. Kuidas on niimoodi juhtunud, et ühe mittetulundusühingu puhul, mis maailmavaateliselt teile ei sobi, te tõstate esile rahandusreegleid, aga teist, mis teile väga hästi sobib – näiteks see Rail Balticu vastane –, te tõstate esile ja leiade, et tuleb neile riigieelarvest raha sokutada valitsuse vastu võitlemiseks? Rail Balticu vastane propaganda saab otse teie erakonna kaudu riigieelarvest raha. Õelge, kuidas see valitsus teil toimib! Rääkige valitsemiskultuuri pärandist, kui palju sellest teie arvates on väärtuslik ja kui palju sellest te kavatsete asendada või olete juba asendanud uue kultuuriga.

13:52 Siseminister Mart Helme

Väga täpselt ei saanud aru, mismoodi siin nüüd Rail Baltic ja kultuuripärand omavahel haakuvad. Aga kui teil on etteheiteid, et see valitsus kavatses kuskil kruvisid kinni keerata ega talu eriarvamusi, siis näete, talub küll eriarvamusi. Need valitsuses, kes toetavad Rail Balticut, on nõus sellega, et need valitsuses, kes ei toeta Rail Balticut, on soodsalt meelestatud Rail Balticu suhtes kriitilise organisatsiooni rahastamisega. Ma arvan, et siin ei ole mitte mingisugust dissonantsi. Me talume eriarvamusi, me tahame, et eriarvamusel rikastaksid ühiskonda ja viiksid optimaalse lahenduse leidmiseni probleemide puhul, kus ühiskonnas valitsevad erimeelsused.

13:53 Esimees Henn Põlluaas

Aitäh! Lõpetan ka selle küsimuse arutelu.

12. 13:53 Kõrgharidus

13:53 Esimees Henn Põlluaas

Järgmisena küsimus nr 12, esitab Signe Riisalo ja vastab minister Mart Helme. Palun!

13:53 Signe Riisalo

Aitäh, hea juhataja! Hea siseminister peaministri ülesannetes! Kuigi mu küsimus on üsna tugevalt seotud EKRE seisukohtadega, ootan ma vastust valitsusjuhi positsioonilt. EKRE on oma kirjas kultuurikomisjonile kõrghariduse kohta öelnud, et kõrgkooli ülesanne peaks olema toetada rahvuskultuuri ja riiki, mis on absoluutselt õige. Samamoodi olete öelnud, et poolteist protsenti SKP-st võiks olla kõrgharidusele planeeritud. Samamoodi positiivne! Kuid üllatav on, et tulemusrahastuse kriteeriumide hulgas tuleks eemaldada välisriigis õppinud või praktika sooritanud üliõpilaste osakaal – see tähendab Eesti õpilasi –, kõrgkooli lõpetanud välisüliõpilaste osakaal ning õppekava nominaalkestuse jooksul lõpetanud üliõpilaste osakaal. Samamoodi on kritiseeritud plaanitavaid välistudengitele tehtavaid piiranguid, mis piiraksid tudengite võimaluse tööd teha nädalas 16 tunniga. Aga me tahame ju välisülikoolide kompetentsi abil Eesti majandust ja teadust aktiveerida, samamoodi välisülikoolide grantide siia tuua. Vaadates neid kavasid, tekib küsimus, kas Eesti muutub suletud väikeriigiks, kus üks on suletud nii siia tulijatele kui ka siit minejatele ehk Eesti tudengitele, kes soovivad õppida või praktikat teha mujal ülikoolides. Kuidas need kavandatavad meetmed aitavad rahvuskultuuri ja riiki toetada ning aitavad kaasa sidusa ühiskonna loomisele?

13:55 Siseminister Mart Helme

Need aitavad kaasa sellega, et meie ülikoolid ei oleks huvitatud n-ö peade arvu kasvatamisest ka võõrüliõpilaste üha massilisema kaasamise teel ja sellega seoses üha enamate võõrkeelsete kursuste ja õppeprogrammide loomise teel. Väga lihtne! Me praegu näeme ju seda, et kõrgharidusmaastikul toimub väga selge ja väga kiire eestikeelse kõrghariduse erodeerumine. Ma õpetasin ise 14 aastat. Kui ma alustasin, aasta oli siis vist 2002 või 2003, võib-olla 2001, siis olid kõik kursused eestikeelsed. Kui ma lahkusin aastal 2014, siis olid kõik kursused ingliskeelsed. Tõsi küll, see oli algul eraülikool, mis liitus Tallinna Tehnikaülikooliga, mis on ju nüüd meil TalTech. Eks ole, mis suurepärane nimi – eestikeelne, hurraa! Eestikeelne nimi TalTech? Andke mulle see tekk palun, mul öösel oli külm, hea meelega oleks teise teki peale võtnud! See on iroonia, aga see on nii: meil on ülikoole, kus üle 30% – ma ei mäleta, mis ülikool see on, kus on 36% – üliõpilastest on võõrpäritolu. Ma ise õpetasin rühmasid, kus üle poole üliõpilastest olid eestlased, aga me tegime kursused kõik ingliskeelsed. Samas ülejäänud poole hulgas või vähem kui poole hulgas olid inimesed, kelle inglise keele oskus oli allpool igasugust taset. Mis te arvate, kas niisuguste üliõpilaste osalemine õppetöös tõstab õppetöö kvaliteeti või langetab õppetöö kvaliteeti? Ma arvan, et siin ei ole kahtepidi arvamust. Me näeme, kuidas hariduspoliitika ja ülikoolide rahastamise poliitika väga selgelt erodeerib eestikeelset kõrgharidust ja eestikeelse teaduskeele edasist arenemist ja rikastumist. See on selle eelnõu mõte: võtta see asi fookusesse, pöörata tagasi, mida on võimalik tagasi pöörata, või vähemalt tekitada ühiskonnas diskussioon, et leida optimaalne lahendus.

13:57 Esimees Henn Pöllumaas

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse ja vastusega tänase infotunni. Täna kõiki küsijaid ja tänan ministreid vastuste eest! Infotund on lõppenud.